

TÜRKİYE KESİMLERİ İNHA

Yeni Baylar

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.	Reasürans Muamelesi	1
	1. Giriş	1
	2. Reasürans Muamelesinin Başlıca Gayesi	3
	3. Reasürans ve Teknolojik İhtiyaç	3
	4. Reasürans İhtiyacı neden doğar	4
	5. Reasürans Muamelesinin İktisadi Vechesi	7
	A. Kalkınmaya Yapacağı Hizmet	7
	B. Reasürans, Tediye Bilançoları ve Resiprosite	12
	6. Reasüransın Fonksiyonları	14
	a. Hesap İşleri	14
	b. Stabilizasyon	14
	c. Kapasite	15
	d. Afetlerden Korunma	15
	7. Reasürans Muamelesinin Hukuki Vechesi	16
	8. Reasürans Şekilleri	16
	I. İhtiyari Reasürans	18
	2. Terte Reasüransı	21
	i. Ekseden Treteleri	22
	1. Reasürans Komisyonu	22
	2. Kâra İştirak Payı	22
	ii. Kotpar Treteleri	31
	iii. Excess of Loss Reasüransı	31
	3. Retrosesyon Muamelesi	34
	9. Reasüransın Maliyeti	35
	10. Reasürans İhtisarı	37
II.	Başka Memleketlerde Reasürans İhtisarı	
	A. Güney Amerika	
	I. Arjantin	38
	ii. Brezilya	40
	iii. Şili	42
	B. Avrupa	
	i. Fransa	44
	ii. İrlanda	47
	iii. İtalya	48
	C. Diğer Memleketler	52
III.	Türkiyede Reasürans İhtisarının Kuruluşunun Gerektiren Çeşitli Sebepleri:	
	A. Tarihçe	55
	B. 1160 Sayılı Mükerrer Sigorta İhtisarı Hakkında Kanunun Muçip sebepleri ve Kanun	59
	C. Millî Reasürans T.A.Ş. nin kuruluşu	62
	D. Kurulmadan 1989 sonuna kadar Reasürans Seyri	73
	1. 15 senelik ilk Devre	73
	2. 10 senelik ilk temdit Devresi	82
	3. 5 senelik 2. Temdit Devresi	86

IV. Konutun İhtisarı 4. defa teklifinden sonuna kadarki durumu	53
V. Memleketimizdeki Sistemle Başka Memleket Sistemlerinin bir mukayesesi	
A. Muip Sebepler Bakımından	97
B. Kuruluş ve Faaliyet Bakımından	97
1- Sarıya teahül ve ortaklar	97
2- Konutun Tekniği	100
3- İdare	101
4- Konut Şirketlere Karşı Davranış	102
VI. Notlar	106
Bibliyografya	I

* * *

TÜRKİYE'DE REASÜRANS İŞİBANI

I. Reasürans Muamelesi:

1. Giriş

Azırmında modern hayat şartlarının gelişmesiyle direkt sigortacılığa karşı aşırı bir talep doğmuştur. Bu sebeple sigortacılığın hacim ve kapasitesi büyük terakki kaydetmiş ve "birinin kaybının diğerleri tarafından paylaşılması arzusu" nun sonucu olan bu iktisadi faaliyetler ve bunların ayrılması haline gelen sürekli sigortacılık son yıllar içinde büyük bir ehemmiyet kazanmıştır.

Vesikalar sigortacılığın 1870 tarihinden beri yapılmakta olduğunu göstermektedir. Reasürans muamelesinin ise bu kadar eskiye gitmediği, ancak 18. ve 19. asırda organize bir şekilde yapılmaya başladığı ve ilk tathikatin risikonun tehlikeli addedilen kısmının devri suretiyle yapılmakta olduğu ile geçen vesikalardan öğrenilmektedir. Sigortanın ticari muamelesinin ayrılması bir parçası ve reasürans muamelesinin de sigortanın tamamlayıcısı addedilmesine rağmen, eskiden, zaman zaman reasürans muamelesi yasak edilmiştir. Sigortanın umumiyetle kabulü için makül sebepler mevcut olmasına mukabil ihraz ettiği bugünkü mevkiinde dahi bazı itirazlara uğramakta olan reasürans anlaşmaları sigortacılık standartlarının tesiri altında bulunmaktadır.

- The Aims and Practice of Reinsurance
London, 1958

- National, Regional and International Aspects of Reinsurance
Victor Dover East-West Insurance Monitor Cilt XIII-No:3-4

Hiçbir ticari muamele, affârı usuliyeye hizmet ettiğini ispat etmedikçe müdafaa edilemez.

Reasürans muamelesinin kârât olan ilk fikir masraflarının ilk sigortalı tarafından deruhite edileceği tasından doğmaktadır.

Ancak, faaliyetine devam için uzun devrede kâr etmesi gerektiği de bir hakikat olan Reasürans Şirketlerinin başlıca faaliyetleri, direkt sigortalıya keşimlenen hasarlarından korunmak olduğuna göre sigorta şirketi ile orjinal sigortalının reasürans masraflarına katlanması ve bu masrafları bir "kayıp" edetmesi gerekmektedir.

Reasürör için reasürans muamelesinden kâr, uzun devrede ve çok iç muvacehesinde düşünülebilir. Bu sebeple reasürörlerin kâr yüzdesi de düşüktür. Buna mukabil sigorta şirketlerinin reasürörden aldıkları reasürans komisyonları, hasar nisbetlerinin yükselmesiyle azaldığından durum muvacehesini sağlayabilmektedir.

Temin istenen risklerin hem miktarına ve hemde hacmine tabi olan direkt sigortalıya mukabil, müyyen bir devrede temin olunan işlerin hacmine tabi bulunan reasürans muamelesi şöyle tarif olunabilir.

" Reasürans muhtelif şekilleri bulunan sigortalının

-
- Can Reinsurance Break the Vicious Circle
T.B. Brown, International Insurance Monitor Cilt XIV No:5-8
  - The Aims and Practice of Reinsurance
London 1958

binatini kendisinden doyan; koruma, destek, inkiş ve va-
catalara sahip sigorta şirketleri, sigortacılar ve reasü-
rans şirketleri arasında karşılıklı olarak, temin olunan
risikoyu paylaşmak ve hem kendilerinin, hem de temata bu-
lunduklarının reasürans hesaplarına inkişaf ettirmek üzere
ife olunan muamelelere verilen isimdir."

2. Reasürans muamelesinin başlıca gayesi:

İnhasiyet arzeden risklerin arz ve kabûlünü tahdit,
sigorta şirketleri arasında mevcut olması gereken bazı tesis
ve inkişaf ettirmek ve bir mahalli sigorta piyasası yaratmak
reasürans muamelesinin başlıca gayesidir. Fakat, artan iç
hacmi bu muamelelerin memleket hudutları dışına taşmasına ve
dünya üzerindeki sigorta ve reasürans şirketleri arasındaki
münasebetleri arttırarak beynelmilel bir seviyeye ulaşmasına
hizmet ettiğinden başlıca gaye, sadece milli değil, beynelmilel
bir reasürans piyasasını vucude getirmek halinde gelmiştir.

3. Reasürans ve Teknolojik inkişaf:

Sigorta ve reasüransın inkişaf inkişafı bütün dünyada
ele alınan işlerdeki miktara ve duyulan alakadaki şiddetli
değişiklere bağlıdır. Risklerin artan konsantrasyonuna
dogru olan meyil nazari dikkate alındığında piyasa kapasite-
ni ile karşılanılmaktadır. Bugünkü bir yerde toplamış mil-
yarlık risklerin bütün sigortasını temin edebilecek büyük-

İkte sigorta şirketleri olmadıgından, bu risklere temin edilecek diğer kaynaklar aranmaktadır. Mesela reasürans brokerleri, reasürans inkısalasının arttırılmasıada belirli roll oynamaktadırlar. Sigorta ve reasürans "Pool" lara ile "şirketler arası birleşmeler" büyük risklere temini için birer çare olsaktaysada teknolojik inkişaf devam ettiği müddetçe belirli piyasalardaki reasürörlere de müvacaat olunacaktır.

4. Reasürans ihtiyacı neden doğar:

Reasürans fikri, sigorta fikrine sebep olan düğünce ve hareketlerin bir neticesidir.

Bir fert, maliki bulunduğu şeylerini vukus selhus bir hadiseden doğacak risklerden korunmak gayesiyle sigorta ettirir. Vazifesi riski taşımak ve taşıdığı bu yükü karşı-ligini prim olarak alan sigortacıdan temin ettiği kıymetli şeye karşı kieneyi tahhüt ettiği teminat miktarlarına mu-kabil aldığı primler toplamı bir afetler silsilesi mevcu-esinde iflasını dahi intaq ettirebileceğinden sigortacı, yükülediği bu riskoyu müberrer sigortacıya - aralarında kararlaştırdıkları şartlara uygun bir tarafa - sigorta etti-rir.

İkinci bir sebep ise, belirli şartlarla kabli ettiği

-
- Reinsurance Conditions in the British Market
Victor Dover, International Ins. Monitor Cilt XV. No: 4
  - Marine Reinsurance on Both Sides of the Atlantic
Keith Hale, International Ins. Monitor Cilt XV. No:9

bir şeyin sigortasını kendi tahakkül kapasitesinin üzerinde görerek bağlamak istemeyebilir ve buna uygun reasürans sözleşmesine girer.

Diğer bir sebep; bu sıralarda pek revaçta olan, "Resiprosite" esaslarıyla işi plase ederek, aynı miktar ve nispetle bir iş temin etmek istemesi olabilir.

İstisnai; mesela nakliyat branşında, "Lloyd'a da yapılan antresoru ve istisnai bir iş olan geminin ciddi hasar, yan yatma veya oturma gibi tehlikeli bir durumu ile kaybi konusunda " tam ziya "a uğrama ihtimalinin çok yüksek olduğu şhvalde, geminin o gündeki vesiyetini bildirir raporlara istinaden, değerinin e/o 90 ana kadar yükselbilecek bir prim müsabibinde - sigortalı bakımından gayri iktisadi olmasına rağmen - sigortasını temin ile Lloyd'a a devrinin mümkün olabilmesidir.

Diğer bir sebep; sigortalının mecburiyet tahdidi kabul ettiği veya yamışlıkla yüklendiği mesuliyetten derhal reasürans yolu ile kurtulmak istemesi olabilir.

Reasüransdan beklenen başlıca gaye sigortalının kârında balirebilecek algılama ve yükselmeleri dengede tutmaktır. Sigortalı, yüksek mablagla işleri sigorta ederse, bunları reasüröre devir ile masraflarının kısma oranından kurtulduğu gibi reasürörün durumuyla ve piyasanın elverişliliği ile uygun bir komisyon da alır.

Reasürans anlaşmasıyla sigortacı mesuliyeti altında bulunan riskolarını muayyen bir prim mukabilinde başka bir sigorta veya reasürans şirketine devretmektedir. Fakat ilk sigortacının sigorta ettigine karşı mesuliyeti aynı baki olup sigortalı ile aralarında akdedilmiş olan mukavale de - herhangi bir tadilat veya ilave yapılmaksızın - aynı kalır. Bu itibarla sigortalı ile reasürör arasında mahdud bir bağdan bahsedilemez. Sigortacı tarafından reasürans yolu ile devredilen riskolar - mesuliyetini muhafaza eden ilk mukavaleden ayrı - yeni bir mukavale mevzuudur ve sigortalının bu mukavale ile bir alakası yoktur. Bundan dolayı sigortalı reasürörden herhangi bir talepte bulunamayacağı gibi ona karşı da bir harekete geçemez.

Bu halde sigortayı yapan bir risko altına girilince, temin ettiği bu riskonun bir kısmını veya tamamını başka sigortacı veya reasürörlere - verdiği muayyen nisbette bir prim ve aldığı muayyen nisbette bir komisyon mukabilinde devretmektedir. Bu muameleler silsilesinden neşet eden reasürans vasıtasıyla riskolar ayarlanır, nisbi bir eşitlik ve mahdud mesuliyetli yeni topluluklar yaratır, risko birçokları arasında taksim olunur, herbir sigortacının istihsal kabiliyeti arttırılarak hakiki emsaliyet yayılır, tesadüflerin yaratacağı zararların ihtisadi hayattan uzaklaşması temin edilir.

5. Rehabilitasyon kurumlarının iktisadi vazihesi:

A. Kalkınmaya yapılmış hizmet

Bugün dünyada sosyal ve ekonomik kalkınma çabası içinde bulunan yoksul devletlerde 1.5 milyar insan yaşamakta ve bunlar standart yaşam şartlarının pek altında bir hayat sürmektedirler.

İktisadi ve sosyal problemleri olan bu devletlerin hükümet ve devlet teşkilatlarının kalkınma meseleleri ele aldıktan sonra, sosyal ve ekonomi planlarından ekonomik kalkınmaları için gerekli planları yapmaları istenmiştir. Ekonomik bakımdan geri kalmış devletlerde devlet yatırımları yanında hususi sektör yatırımları, kalkınmada bağımsız rol oynamalarına göre hususi sektör safhalarında faaliyette bulunan sigortacılık sosyal ve ekonomik kalkınmaya nispeten bir hizmette bulunabilir. İktisadi kalkınma için mevcudiyetleri şart başlıca:

- Emniyet
- Yeni sanayi kolları ile hizmetlerin inkişafı
- Aile Unitelerinin korunması
- İktisadi büyüme için gerekli sermaye
- Kredinin arttırılması
- İşsizliğin engeli seviyeye indirilmesi
- İşçilerin maharetinin arttırılması

-
- Insurance Productivity the Policy Cilt 62 No: 3073
  - Role of Private Insurance in Developing Countries
Henry G. Parker, International Ins. Monitor Cilt 17 No:11

- Daha iyi sähbi şartlar temini
- Mülklerin muhafazası ve takviyesi
- Devlet kaynaklarındaki sarıfıyı azaltma
- Teşvik edici bir yatırım ortamı

gibi ihtiyaçlar içinde sigortacılığın yeri nedir.

- Emniyet :

İnsanların emniyet içinde yaşama arzusu bilhassa en kalkınmış memleketler insanlarının, memleketlerinde her an ruhsal mahrumet hükmünde değişiklikleri, enflasyon, işsizliğin kaybolması, alıştıkları hayat standartlarına ulaşamama tehlikesi gibi düşünceleri sebebiyle daha da şiddetlidir. Bu insanlarda günlük ihtiyaçlarına tatmini ile korunma yeganesine eskik değildir. Durumlarının istikbalde de devasını istemelerinden dolayı bu tehlikeleri silmenin uğrayacağı sarıfıyı ve kıymetli şeylerinin kaybını önleyecek sigortadan istifade ile sağlayabileceklerdir. Ancak halk ve hükümetler tarafından sigorta faaliyetinin hasarı tesirlerini asgariye indirici, kontrol edici ve istikrarı artırıcı yollarının bilimsel şarttır.

- Yeni sanayi kolları ile hizmetlerin takviyesi:

Emniyet hissinin doğması, ya yeni sanayi kollarının veya mevcut sanayinin geliştirilmesine hususî önem verilmesi akılcı bir düşünceyi gerektirir. Böyle bir kalkınma, beklenmedik zamanlarda hasarı asgariye indirici istikrarlı bir sigorta piyasasının adanl mevcudiyeti.

halinde imkündür. Sigortanın genişlemesi yeni işlere girişmeyi dışlanan fertler ve işletmelerde mevcut itimat-
sızlığı azaltır.

- Aile Unitelerinin korunması :

Hayat sigorta şirketleri, kritik zamanlarda sigor-
talar tarafından kullanılabilecek fonlar ayırırlar. Bu
fonlar fert başına düşen normal gelirin düşük, ferdî ta-
sarruf ve mülkekin pek az veya hiç olmadığı iktisaden
gürl kalmış mülkelerde aile Unitelerinin bir arada yapı-
masında hizmet edici bir fonksiyona sahiptir. Gelirin dü-
şük olduğu mülkelerde hayat sigortası temini güçse de,
popüler hayat sigortası vasıtasıyla hemen herkesin sigorta
edilebilmesi açısından mevcut olduğu bir sigorta növ'ü vardır.

- İktisadi büyüme için gerekli sermaye:

İktisaden kalkınma yabası için girilmiş bulunan mül-
kelerde ferdî yatırımlar çok azdır. Gerekli sermayenin
bulunmaması gayenin tahakkükünün imkunsızlaşmasına da se-
bep olacağından sigorta ve reasürans şirketleri temin et-
tiği sigortalardan tahassül eden fonları uzun vadeli tah-
viller satın alarak yatırıma iştirak ederler. Bu yatırı-
mların yeni istihmal ve istihlak endüstrisi kurulur, kuru-
lan bu yeni iş yerleri için istihdam eder, mahir işçi sayı-
sı artar ve istihmal edilen maddelerin dış mülkelerle mu-
tilmesi ile mülkete pekçok ihtiyac olan çevre girerken
iktisadi büyümeye hizmet edilmiş olur.

- Kredinin arttırılması :

Kredi veren menseseler binaların yenmesi, yıkılması ve kredi alanın 3. şahıslara ika edeceği zararlar gibi beklenmedik hadiselerden dolayı için inkitesa uğraması ile pek ilgilismesler. Bu gibi hadiselerin neticelerini asgari seviyeye indirebilecek müstakker bir sigorta piyasası, hem krediye hazır para miktarını arttırarak, hemde kredi alanın ödeyeceği faiz haddini müstakker tutarak kredi vasıfletını için bir katellatır vasıfletını güvür.

- İqsizliğin asgari seviyeye indirilmesi:

Sigorta endüstrisini idaresinin gerektirdiği mahir ve yarı mahir personeli istihdam eden sınıai işletmelerden ededilmekte olup memleket ekonomisinde büyük bir yer işgal etmektedir. İş yerlerindeki mahtelif kademelere aldığı memur sayısının oldukça yüksek olması, iqsizlik nisbetinin azaltmasına büyük çapta hizmet etmektedir.

- İşçilerin maharetini arttırma :

İstihdam ettiği kimseler için iş yerlerinde açtığı kurslar, akademik çalısmalar, Ügratin menseselerine yaptığı malif yardımlar vasıtası ile bu yerlerde yetişen kimselerin kabiliyetinin arttırılması ve diğer işyerleri için yetişecek kimselerin bilgili insanlar olmasına hizmet eden sigorta ve vassıfletına şirketleri memleket içinde kabiliyetli işçi adedini arttırıcı faaliyetlerde bulunmaktadırlar.

- Daha iyi sikhli şartlar :

Herhangi bir memleketin en ehemmiyetli varlığı onun sikhliyatıdır. Sıkhlatlı bir millet demek produktif çalışma kabiliyeti ve hayat seviyesi vasıtası ile netice çıkması bir millet

demek olduğuna göre halen

Hayat sigorta şirketini olan ve ileride müşteri olacak fertlere aidihi şartların ne demek olduğunu öğrencekleri propaganda yapıyor. Hayat sigorta şirketleri bilhassa iktisaden kalkışat etmemiş memleketlerde faydalı faaliyetlerde bulunmaktadırlar.

- Mülkiyetin muhafazası ve kalkışatı :

Bir mülkün ziyaı veya harap olması millî bir kayıp ve memleketin malik bulunduğu kayınlarda zarar demektir. Bu husus bilhassa iktisadi kalkışatın gayretli içinde bulunan memleketlerde ehemmiyet kazanmaktadır. Çok genişlediği takdirde iktisadi plânı dahi etkileyecektir. Sigorta ve Hasarlar şirketlerinin müşterilerden yürütöcekleri " Hasarlar- dan Korunma" programının derinleştirdiği esaslar içinde sigortalılar ve halk uyandırılarak bu gibi ziya ve hasarların önlenmesine çalışılmaktadır.

- Devlet kaynaklarındaki tasarrufları azaltma:

Sigorta şirketleri devlet tarafından yürütölmekte olan Sosyal Sigortanın yüklerini kapsayarak, demokratik düzen içinde halka faydalı olmaktadır.

- Tevlik edici bir yatırım ortamı :

Bir yatırım ortamı yaratmadan gaye sermayenin memleket haricine kaçmasını önlemek ve aynı zamanda yerli ve yabancı sermayenin yeni istihsal endüstrisine doğru akışını temindir. Emisyonist gördüğü kontrol altında bulunan ve politik istikrarı olan memleketlerde sigorta şirketleri hükümetle işbirliği yaparak faydalı bir yatırım ortamı meydana getirebilirler. Bu yatırımlardan faydalanacak endüstri

müstahlike mal arz ederek kâr temin ederken hem fiatlarda hemde mal arzında bir devamlılık sağlarsa, bu devamlılık kendisini menkul kıymetler borsalarında da hissettirir ve böylece iç ve dış yatırımların memleketi akışı temin olur.

B. Reasürans, Tediye Bilançoları ve Reciprosite:

İki taraf etnek isteyen sigorta piyasaları reasürans imkânlarını genişletmek için çaba duyarlar. Bazı memleketlerde reasürans muamelesinin "gümrük ihraçatı" denildiğinden, hükümetlerce reasürans anlaşmalarının memleket hudutlarına içinde yapılması istenmektedir. Bu taleplerin sebebi sigorta şirketlerinin memleketlerinin tediye bilançolarına tesir edecek derecede geniş harici reasürans muamelesine girişmeleridir. Usulî ticari faaliyetten ayrı olarak, sigorta ve reasürans şirketlerinin kendileri için yapacakları faaliyetler harici reasüransın kontrolü ve koruyucu bir atmosferin gelişmesini iktâz ettirecektir. Reasürans muamelesi milli olmaktan çok boyasümlül bir faaliyet olduğuna göre, zaruri olan usulî harici ticari faaliyet gibi reasürans muamelesinin de memleket hudutlarını aşması şarttır. Hira istihsal artıklarının başka memleketlere sa-

- National, Regional and International Aspects of Reins., Vicker Dover, West-East Ins. Monitor, Cilt XIII - No: 3-4
- Reinsurance and Foreign Trade Arturo A. Manvety International Insurance Monitor Cilt XVII no: 11
- Does Reciprocity Pay Toru Halgard Int. Ins. Monitor Cilt XVII no: 11
- The Evolution of the Reinsurance Market in Great Britain Int. Ins. Monitor Cilt XVI no: 11

bilmesine mani olmadugunda memleket ekonomisi esasli zarara ugrarsa, sigorta endustrisi de fazlasini harice plase etmedigi takdirde zarara ugrar. İhtisaden kalkinan memleketler, ithalatini daha cok makina, alet ve edevat ve yedek parca ile kimyevi ham maddelere hasrettiginden ve tediye bilançolarinin aleyhe tecellisinden kurtulmamaktadirler. Bu sebeple harici reasürans muamelesi kontrol altına alınmaktadır. Fakat reasürans muamelesiyle de harice döviz akmasi, son zamanlarda reasürans tretelerinin resiprokalite olarak kabül suretiyle telafi edilmektedir. Kasbiye mevailerini tatmin eden bu sistemin esasli karşılıklı olarak iş alıp vermektedir. Masari olarak faydalara temin ettigi yüksek primle birlikte düşük maliyet, yüksek yatırım kaynakları, daha iyi bir denge, kesin netice ve daha fazla prestij saglamaktadır. Ancak resiprokalite muamelesinin icap ettirdigi ilave masrafları kıssak için net limitlerin - karşılıklı olarak - mümkün olduğu kadar yüksek tesbiti gerekmektedir.

6. Reasüransın fonksiyonları :

Şirketin büyüklüğü ve şekli ne olursa olsun Reasürans fonksiyonları hepsinde aynıdır.

Bunları:

- a. Masraf işleri
- b. Stabilizasyon
- c. Kapasite
- d. Afetlerden korunma

olmak üzere dördtür. Herhangi bir reasürans muamelesi bundan birini olduğu gibi birkaçını veya hepsini kapsar.

a. Hasar İğleri:

Reasürans muamelede bir şirketin kârını arttırmak için kullanılabilir. Sigorta şirketinin muhasebe kayıtlarına geçmiş ve fakat henüz tamami kazanılmamış primleri üzerinden bir rezerv ayrılmaktadır. Ayrılan bu rezerv, bu işlerin peşin ödenen masrafları hesaplara intikal ettirilemediğinden, brüt kârı azaltan bir muamele olmaktadır. Şüphesiz inkişaf eden bir şirket, bu muameleler sebebiyle zarar ediyormuş şekle uyandırılabilir. Gerçekte bir zarar olmayan bu muamele neticesini izale etmek için, reasürans muamelesinin henüz kazanılmamış primleri üzerinden ayrılmakta olan rezerv miktarı azaltılabilir ve böylece brüt kâr artırılabilir veya prim rezervinin peşin ödenen masraf karşılığını kâr zarar hesabının nispetine geçirerek durum hakiki seviyesinde gösterilebilir.

b. Stabilizasyon :

Stabilizasyondan maksat masraf-hisar nisbetini kontroldür. Stabilizasyon bütün reasürans faaliyetlerinin bir fonksiyonu, her hangibir reasüransın temel sebebi ve ayrılmaz bir parçasıdır. Tarife rejiminin cari olduğunda mesleklerde sigortacılık sahasında çok geniş bir rekabet mevcuttur. Bu rekabet sebebi ile sigortacılar masraf ve hisar nisbetlerini sıkı bir şekilde kontrol etmek mecburiyetindedirler. Sigorta şirketleri, seneden seneye dalgalanmalar

- The Aims and Practice of Reinsurance
London 1958

- Reinsurance Functions, Cost and Available Markets
James Insarillo, Int. Ins. Review Cilt XVII no: 10

güsteren hasar nisbetlerini, kötü netice veren yıllarda reasürörden korularak ve iyi netice veren yıllarda da reasüröre geri dönererek - yani klasik stabilizasyon metoduyla - dengeleyebilirler.

c. Kapasite :

Reasürans bir sigorta şirketine, mali durumları ve prim hacimlerini dikkatle tahlikesizce muhafaza edebileceklerinden büyük rakamlı müferit riskolar için poliçe tamzini imkânı veren mameleattir. Senede milyonlarca liralık prim geliri olan büyük bir şirket müferit bir riskoyu durumuna uygun miktarda meblağla temin eder ve risko tam ziyan uğrarsa, bu hasar şirketin umumî prim-hasar nisbetine ciddi bir tesir icra etmez. Buna mukabil küçük şirketler müferit riskolar üzerinde çok dikkatli hareket etmelidirler, zira müferit risko üzerinden büyük bir hasar cilt prim hacmini ziyadesiyle azaltır.

Bu durumda dolayî kapasitenin ve hesaplarının daima dikkat nazarında bulundurulması gerekmektedir. Mesale Fasilitatif Reasürans sistemi, küçük veya büyük sigorta şirketlerine yillik meblağla müferit riskolara temin imkânı verir.

d. Afetlerden korunma:

Şirketin konservasyonu içinde kalan ve treteye girmeyen ayuz sınırdaki ufak riskolar kontrol edilmedikleri takdirde zamanla küllî teşkil ederler ve bir afet vukunda şirketi, milyonlarca lira tazminat tediyasi mecburiyetinde bırakırlar. Reasürans mameleatinin rahbetliif çekilleri sigortacıyı bu durumlarda sarur etmekte korur. Zalzale, kasırga, fırtana, sınıî infilaklar, yolcu uçağı hasarlarına gibi

afetlerde yangın, kaza, ferdi kaza, tekne, mali sorumluluk v.s. , gibi hemen her risiko bir erede bulunabilir. Bu durumları kapsayacak şekilde temin olunacak reasürans treteleri vasıtasıyla sigorta şirketlerinin afetlerden korunması kabül ve böylece yatırımlar için ayrılmış olan yatırım fonu ile fonun temin edeceği münzüm kâr da korunmuş olur.

7. Reasürans Müameletinin Hukuki vazheni:

Bir sigortacı sigorta mukavelesiyle risikoda sigortalanamabilir bir menfaat alması deruhte ve bunu şartlarına uygun şekilde reasüre eder. Eğer poliçe aktını talep etmiyorsa, ilk sigortalı bu reasürans müameleti üzerinden ne bir hak iddia edebilir, ne de faydalanabilir. Bu esas, belirli şirket gurupları arasında akdedilen dahilî reasüransa da aynen tatbik edilir. Ancak bu, reasüransın plase edildiği diğer şirketlerle değil sigorta sözleşmesini kabül eden şirkete tatbik olacaktır.

Sigorta mukaveleleri birer teminat mukaveleleridir ve reasürans mukaveleleri de bunların ayıdır. Sigorta mukavelelerine dercedilen her husus reasürans mukavelesinde de yer almaktadır.

Birçok orjinal reasürans mukaveleleri sigorta mukavelelerinin mahtevi olduğu esaslardan başka hususi kloxları da ihtiva eder tarzda tasim olumaktadırlar. Reasürans teklif eden şirket tarafından deldurulan ve sigorta edilecek şeyi tarif eden teklifnamedeki "malûmat" baqlığı altındaki

hanelerde asil şartlar, fiyat ve diğer ilave mülakat yer alır. Reasürör, sigorta mukavelesine hangi kizlar ekli ise bunların derpiş ettiği esaslar içinde hareket eder.

Asli mukavelede reasürörün rızası alınmadan yapılacak herhangi bir maddi tadilat, reasürans mukavelesinin hükmünü ortadan kaldırır. "Ex - gratis" (x) edemeleri reasürör için mecburi bir edeme mükellefiyeti doğurmaz ise de pratikte reasürörler asli sigortacının edediği Ex-gratis tediyelerini aynen kabul ederler.

Asli Nakiliyat poliçesi geminin "Denize elverişli" kizunu havi ise ve bir kaza neticesinde gemi "Denize elverişsiz" olarak tesbit olursa reasürör durumdan mesul olmayıp tazminat tediyesine iştirak etmez.

Asli sigortacı bir rizikoyu "All Risks" şartları ile temin eder ve "Total Loss Only" şartıyla reasüre ederse bu durum sanki reasürans mukavelesi "Total ve/veya Constructive ve/veya Arranged ve/veya Compramisced Total Loss" şartlarını muhtevi imiş gibi kabul edilebilir. Ancak reasürör uzlaşma neticesinde bulunacak miktarı edemekle mükelleftir.

Reasürör, eğer asli sigortacı nihai uzlaşma ile bağlı kalıyorsa, kasuni masraflardaki hissesini eder. Fakat asli sigortacının hatalı tazminat tediyeleri reasüröre bir mesuliyet tazminatı etmez. Diğer taraftan asli sigortacı

-(x) Ex-gratis: Filii hukuki mesuliyet alınmaksızın edemek istenen tazminat şeklidir. Hususi bir hesapta, ayımsız soruşturmanın neticesine kadar bekletilen tazminatların veya sigortacının hususi durumlar dolayısıyla edemeye karar verdiği tazminattır.

Uçunell qehiselerden bir "miktar" istirded etajse reasürörre hissesi nisbetindeki uygun miktarı ödemekle mükelleftir. Fakat kanuni masraflardaki hissesi asli sigortacı tarafından tenzil olunur.

6. Reasürans Şekilleri:

1. İhtiyari Reasürans (Fakültatif Reasürans)

Bu sistemin esas prensibi taraflardan her birinin tamamen serbest bir seçim hakkına sahip olmasıdır. Masulenin tasmininde her bir riskiye ayrı ayrı mütalaa edecek olan her bir şirket riskiye, seçeceği herhangi bir reasüröre teklif edebileceği gibi, reasürörde teklif edilen herhangi bir riskinin kabulü veya reddi hususunda tamamen serbest bir seçim yetkisini bulur. Her bir ihtiyari reasürans muamelesi, bünyesi içinde tam bir reasürans muavazeliğini ihtiva eder, mahafaza edebileceğinden fazla riskiye kabul eden bir sigorta şirketi, mesuliyetini paylaşacak ve garanti edecek diğer bir sigorta şirketi bulmak mecburiyetindedir. Reasürans kabul eden şirket için reasürans, verilmiş bir garanti, reasürans veren için ise temin olunan bir garantidir.

Bir ihtiyari reasürans muamelesinde takip edilen usul umumiyetle şuyledir:

Sadece şirket (reasüransı veren) tarafından

-
- C.W. Golding: The Law And Practice of Reinsurance
London 1960
  - Basic Principles in Reinsurance The Policy Cilt 68 no:3038
  - Types of Reinsurance Cover " " " 68 no:3047
  - Marine Reinsurance on Both Sides of Atlantic
Keith F. Bell, Int. Ins. Monitor Cilt 15 no: 9

teklif edilen riziko hakkında muhtasar detaylar muhtevî bir reasürans bülteni hazırlanır. Bültende; isim, adres, sigorta edilen şeyin tanımı, sigorta mablagı, prim, fiyat ve konservasyon gibi hususlar hakkında malumat vardır. Bunlar reasürör için kabul veya reddi temin edecek maddî malumatdır. Reasürör, kabul veya red hususunda seçim hakkını kullanır. Kabul ederse, kabul edeceği miktarı karşısını inşa eder ve sorumluyeti bu andan itibaren başlar. Bu sebeple reasürans aranmalarında, sigortalıya kuvvetli verilmeden yapılması gereklidir. Eğer rizikoya ait bütün detaylar belirtilmeden teklifte bulunulmuşsa, reasürör kabulü, eksik detayların tamamlanması şartına bağlar. Burada reasürörün inşası ancak, eksik detayların tamamlanması ile mümkün ifade eder. Detaylar tamamlanmadıkça, reasüransı reddetmek hakkına sahiptir. Büyük riskoların reasüre edilme- si meselesinde bülten, muhtelif reasürörlere gönderildiğinden ve bu iş sık sık ceryan ettiğinden büyük emeğin sarfını intaç ettirir. Bu da ihtiyari reasüransın en büyük sakızı olarak belirmektedir. Bülten imzalandıktan sonra, seden şirket reasüröre hitaben bir talepten hazırlar ve bunda sigorta- tanın başlangıç ve bitim tarihlerini, sigortalının ismini, mablagı, konservasyonunu belirterek garanti talep ettiğini belirtir. Talepteneyi alan reasürör bir kabul notu tanzim ederek teklifnamede yazılı şartları kabul ettiğini ilker eder. Bundan sonra reasürans poliçesi tanzim edilir. Poliçenin tanzimini temin için seden şirketin reasürörüne ya poliçenin bir kopyesinin veya usulliklerini gösterir bir

İnkamına göndermesi lazımdır.

Bu girift prosedür son zamanlarda bültenin imzalanmasını müteakip sedan şirketin, telephonu veya kâbül notuna ibraz görmektekinin bültenle verilen kuvertüre itimat ve poliçeyi takvini sureti ile basitleştirilmiştir. Bu sebeple tanzim edilen bir bordroya tanımlanan reasüranslar ithal ve bu bordrolar da orjinal poliçe yerine kaim olan spesifikasyonlardaki hususiyetleri mahvevidir. Reasürör sedan şirketin, sedan şirkette reasürörün imzaladığı müşahideleri muhafaza ederler. Bu suretle bordrolar mayyan bir devre sarfındaki reasüranslara ihtiva ettiklerinden reasürans poliçesinin yerine ibraz ve böylece işin tasarrufu sağlanmaktadır.

Hodera tathikatta, sedan şirket " zamanın geçmesiyle kuvertür verilmesi" diye tesmiye edilebilecek bir sistemle reasüre edilecek risiko için çok sayıda reasürörden imkân arz eder ve bunlara latinden telephonu imzalı tanzim eder. Reasürörler böylece mutabık kalınan meblağlar için kuvertür vermiş ve müddeti içinde ademi kabul beyan etmedikçe taahhütleri ile bağlı kaim olurlar. Bu sistemde orjinal poliçe tarihi ile reasürans poliçesi tarihleri bir birine uygundur. Sigorta meriyette kaldığı müddetçe reasürans da meriyette kalır.

Sedan şirket ile reasürörü arasındaki hesaplaşma sedan şirketin tanzim ettiği listeler vasıtasıyla yapılır. Hesapta gösterilen brüt prim üzerinden hesap edilen komisyonun tanziminden sonra kalan n t bakiye mayyan dev-

veler sonunda sadan şirket tarafından reasüröre adanır. Bu hesaplar hasarları muhtevî değildir. Çünkü ihtiyari reasüransta hasarlar, orjinal hasar tasfiye edildiğinde adanır. Bu şekil son zamanlarda trete işlerinde olduğu gibi hesaplara geçirilmeye başlanmıştır.

Hesaplarda görülebilecek bir madda de devirler delayizi ile vuku bulacak değişikliklerdir. Risko ve primlerinde yapılacak herhangi bir değişikliğin reasüröre bildirilmesi gereklidir. İhtiyari reasüransa içinde mütalaa edilebilecek diğer bir şekil de, trete ile kapalı olmayan hususî riskolara tatbik olunsa, sadan şirket için takdirine bağlı olduğundan ihtiyari, reasürör için ise trete mahiyetinde olan (Açık Kuvettür)-(Open Cover) reasüransıdır. Burada reasürörün uygun bulmadığı riskolara reddetme yetkisi yoktur. Bu sebeple reasürör için mahbûl edilmeyen bir reasüransa şekli olarak kabûl edilmektedir.

B. Trete Reasüransı : (Mecburi Reasürans)

Sigortaya karşı artan talep muvacehesinde doğulan işler reasüransa muamelatını basitleştirmek zaruretini intaç etmiş ve zamanında revaç bulan bir şekil olan Trete Reasüransı doğmuştur. Muhtelif sigorta kollarının mevcudiyeti sebebiyle sadece sigorta mevileri bakımından değil, muhtelif reasürans muamelatı bakımından da bir birden ayrılan trete şekilleri mevcut ise de tretelerin standart bir ifade tarzında yoktur. Aynı branşa ait trete ifadeleri memleketten memlekete değişikliği gibi şirketten şirkete

de değişebilir. Ancak ęartlar esas bakımından benzerlikleri vardır.

Herhangi bir trefenin 1. maddesi; aksariya reasürre edilen aynı mahiyetteki rizikolardan sodan ęirket-
çe muayyen bir hissenin terkedilmekte, reasürörce de kabül
edilmekte olduğunu gösterir. Böylece trefe; ęartlara uy-
gun düşen bütün rizikoların seyyenunu de mecbur hâlin bir
mukavele olmaktadır. Trefe sigortacı ile reasürör arası-
nda imzalandıktan sonra sigortacı deruhte ettiği bütün ri-
zikoları reasürre etmek, reasürör de terkolunan bu riziko-
ları kabül etmek mecburiyetindedir.

Trefeler üç grupta tekkik edilebilir:

i - Ekseden Trefeleri :

Bunlar rizikoların sodan ęirket ile Reasürör arasında taksimîni temin ederler.

ii - Kot-Par Trefeleri

Her riziko üzerinden muayyen bir hisseyi devrederler.

iii - Excess of loss Trefeleri :

Sadece tesbit olunan muayyen meblağları aşan hasarlar dolayısı ile reasüröre mesuliyet tahsil ederler.

i - Ekseden Trefeleri ile Reasürans :

İhtiyari sisteminde bulunmayan bazı avantaj-

-
- Reinsurance- A Device for Surplus Relief
W.E. Taylor, Int. Ins. Monitor Cilt XV no: 9
  - Basic Principles in Reinsurance The Policy no:3038
  - Types of Reinsurance Cover " " no:3047

lara sahip olan bu sistem modern sigortacılığın isaplarında olan reasürans aktörün ihtiyaçlarına en iyi şekilde itibakını sağlar.

Sedan şirket sigortalıdan temin ettiği riskoların fazlalıklarını (surplus) terk etmekle mukaleftir. Bu tabir her hangi bir riskonun, konservasyon miktarını aşan kısmı için kullanılır. Bu kısımlar treteye tahsis edilmektedir. Mutlak olan ekseden tretesine 1. (Ekseden) tretesi denilir. 1. Ekseden hissesi tamamen alındıktan sonra kalan fazlalıktan hisse alan 2. Ekseden treteleri de tanzim edilebilir. Bu, 1. Ekseden tretesine tahsis edilen meblağlar toplamından, orijinal sigortalı meblağın noksan olduğu ahvalde ehemmiyet kesbeder. İşleme bakımından bu iki trete arasında da bir fark mevcut değildir. Sedan şirket tretenin tesisi için konservasyonlarını bir bütün olarak mütelak ederek tesbit eder. Bunlar limit veya plan diye adlandırılır. Bu limitler normal ihtiyaçlara göre tesbit edilmelidir. Sedan şirketin bütün ihtiyaçlarının temini ve geriye teminatısız birşey bırakılmaması gerekir.

3. Ekseden tretesi ise, anormal meblağlar ve özel risko gurupları için tanzim olunmaktadır. Sedan şirketler maksimum reasürans ihtiyaçlarını konservasyonlarına göre ayarlarlar. Eğer konservasyonunun 10 mislini aşmayacak şekilde hesaplarca tretesini - en yaygın şekil olan - 10 planlık trete olarak tanzim eder. Kaynakları mahdud olan küçük şirketler için çok sayıda planlı treteler tanzim etmek daha az riskolu addedilmekte ise de reasürör cephe-

sinden - seden şirketin işe karşı olan alakası azalacağından - pek arzulanan bir anlayışa çekil değildir.

10 plenlik bir trete eksedanın tamamına eşit ve resürörün eksedandaki hissesi ile onun seden konservasyonuna olan nisbeti arasında daima direkt bir münasebet olmalıdır. Ancak her bir resürörün hissesi değişik olduğundan bu resürörlerin hisselerinin eksedana nisbetleri de münasip olarak hesaplanacaktır. 2 plenlik hisseye sahip bir resürör eksedanın 2/10 unu alacaktır. Bütün hisseler plene edildiğinde trete sisteminin en mühim hususiyeti ve zaruri şartı olan plenler yakınına 10 a ve tekabül ettiği rakamla eksedana eşit olması lazımdır. Zamanımızda kolaylığı sağlamak bakımından bu kesri sistemden yüzde sistemine geçilmiştir. 10 plenlik bir trete de eksedanın o/e 10 u 1, o/e 1 i de 1/10 pleni temsil etmektedir. Bu sayede de mütekabiliyet (Reciprocity) talepleri karşılanabilmektedir.

Trete tanziminde dikkat edilmesi gereken diğer bir husus tretelerin branşlara göre tanzimidir. İşin nev'i, sedenin terkedeceği resürörün de kabul edeceği hususlarda tereddüte mahal vermeyecek bir açıklıkta kat'i olarak izah edilmelidir.

Eksedan tretesi kuvertür maddesi -yangın için- umumiyetle şöyledir:

" Seden, direkt veya vasıteli olarak (resürrens yolu ile) temin ettiği yangın işlerinden veya sedenin yangın servisine sigortalanabilecek diğer işlerden, kendi hesabına

alıkeyduğu meblağı aşan bütün faaliyetlerinin o/o ... nisbetinde sabit bir hisseyi mecburi olarak terk etmeyi, reasürör de bu riskleri kabûl etmeyi taahhüt eder. Şurası muharrerdir ki, böylece terk edilecek meblağlar sedanın tarafından kendi hesabına alıkonulan meblağın o/o ... ini aşamaz."

Böylece, sedanın konservasyonu ile reasürörün kabûl ettiği meblağ arasında değişmeyen önceden tesbit edilmiş bir nisbetin mevcut olduğu bu kuvertür maddesi, reasürans muamelesinin temel esaslarını ihtiva eder.

Tretanın müteakip maddeleri tarafların ifa etmesiyle mükellef oldukları vecibeleri detaylı bir şekilde gösterir. Bunlarda, sedanın konservasyonu açıldığında, reasürörün sorumluluğunun da sedanın ki ile aynı tarihten itibaren bağlayacağı şart koşulur. Böylece sedanın riski kabûl ettikten sonra -reasürörün verdiği teminat mecburi olduğundan- teminatsız kalmış bir riskodan da bahsedilemez.

Müteakip maddeler sırasıyla :

- Hangi mahallerde bulunan mal, kıymet ve menfaatlerin sigortalı olduğunu belirtir, yani riskonun orijini ile alakalıdır.
- Sedanın müferit veya müfterek menfaatleri bulunan mülklerin sigortaları ile, bordroların nasıl ve ne zaman temin edileceklerini, gösterir hükümlerle ilgilidir. Bordrolar reasüröre sesyonları kontrol, sedanın usullerine muvafık ve terkedilen riskolar hakkında malûmet alma iktidârını sağlar.

- Nete, ihmaller ve dikkatsizliklerden ileri gelebilecek sebeplerle gayenin akamete uğramasına mani olacak hükümleri muhtevirdir. Madda reasüröre, sedana bütün kayıtlarını kontrol ve tetkik selahiyeti de vermektedir.

Tretein maddelerinden biri de ;

Reasüröre ödenecek primler hususunda kararlaştırılan esasları muhtevirdir. Reasüröre ödenecek prim esas poliçeye tatbik olunan fiat Üzerinden hesaplanır. Acanta komisyonları ile "Brokerage" ler in tanzili pek tabiidir. Reasürans komisyonları da bu maddede yer alır. Komisyonlar ;

1. Reasürans komisyonu ; trete vasıtasıyla terk edilen primler, ledeler ve iptaller Üzerinden hesaplanır.

2. Kâra iştirak payı; trete kârı Üzerinden hesaplanır.

1. Reasürans Komisyonu :

Sedan, acentalara ödediği istihsal komisyonu ile idare masraflarının mümasip bir kısmını telafi etmek isteyeceğinden bunları reasürörden talep eder. Reasürörde bu masrafların kendisine sağlayacağı avanta jden istifade etmek isteyeceğinden reasürör sedanın masraflarından kendisine isabet eden hisseyi reasürans komisyonu vasıtasıyla sedana öder. İstihsal masrafları bugünkü tatkatta -devamlı bir surette arttığından- reasürans komisyonlarına inikas etmektedir. Komisyon nisbatları trete-

lerin neticelerine göre orantılı olarak değişmektedir. Treteler ne kadar iyi hasar nisbeti gösterirse o nisbette çok komisyon temin eder. Bu ise kademeli reasürans komisyonları sistemiyle tahakkuk edebilir. Kademeli Cetvelin en düşük nisbeti üzerinden hesaplanan muvakkat komisyon nisbeti ile; 31 Aralık tarihinde, hasar nisbeti tesbit olunduktan ve yıllık primlere tatbik edildikten sonra bulunan hakiki komisyon nisbeti arasındaki fark reasürör tarafından seden'a ödenir.

Resale 1 Komisyon şu cetvel kullanılarak tesbit ve tesbit olmaktadır.

Hasar nisbeti	o/046 dan daha düşükse	komisyon nisbeti	o/042 ^{1/2}						
"	o/046 dan yüksek	o/047 dan düşükse	kom.n. o/042						
"	"	47	"	"	"	"	o/041 ^{1/2}		
"	"	48	"	"	49	"	"	"	41
"	"	49	"	"	50	"	"	"	40 ^{1/2}
"	"	50	"	"	51	"	"	"	40
"	"	51	"	"	52	"	"	"	39 ^{1/2}
"	"	52	"	"	53	"	"	"	39
"	"	53	"	"	54	"	"	"	38 ^{1/2}
"	"	54	"	"	55	"	"	"	38
"	"	55	"	"	56	"	"	"	37 ^{1/2}
"	"	56	"	"	57	"	"	"	37
"	"	57	"	"	58	"	"	"	36 ^{1/2}
"	"	58	"	"	59	"	"	"	36
"	"	59	"	"	60	"	"	"	35 ^{1/2}
"	"	60	"	"	61	"	"	"	35
"	"	61	"	"	62	"	"	"	34 ^{1/2}
"	"	62	"	"	63	"	"	"	34
"	"	63	"	"	64	"	"	"	33 ^{1/2}
"	"	64	"	"	65	"	"	"	33
		65	den daha yüksek komisyon nisbeti						32 ^{1/2}

Hasar yitdeleri ise Őyle hesaplanır.

- A) 31 Aralık tarihine kadar net reasürans primleri-ne ait devre için ayrılan prim rezervi ilave edilerek bulunan rakamdan geĀen devrenin prim rezervi çıkarılır.
- B) 31 Aralık tarihine kadarki devre içinde Ődenen hasarlar yokūnusa bu devrenin muallak hasar yokūnu ilave edilerek bulunan rakamdan geĀen devreye ait olan muallak hasarlar yokūnu çıkarılır.

Őnylace, $\text{Hasar nisbati} = \frac{B}{A} \cdot 100$ olacaktır.

B. Kârre İştirak payı

Kârre İřtirak payı sadece Ekseden tretelerinde bahis konusu olabilir. İyi netice veren treteler sedan'ın iřlerinde dikkatli hareket ve bunu temin için de yūksok istihsal masrafları deruhte ettiğinden reasūrūr masraflarına bir kismine kârden hisse vererek İřtirak edecektir. Bunun nisbati sedan ile reasūrūr arasinda Őık bir Őekilde kararlařtırılmalıdır. Eşolone komisyon sisteminin tathikinden ūnce bir hesap devresi kârı esas alarak kâr komisyonu bunun ūzerinden ūdenirdi. Mesels 3 yıllık ortalama neticeler sisteminde hesap yılı kârı geĀmię iki yıl hesaplarına ilave edilir, bulunan rakama ortalamaşı alınır ve kâr komisyonu

nisbeti bu ortalama rakama tablik olunurdu.

Diğer bir kâr komisyonu sistemi de müte-
havvil nisbet sistemidir. Aşağıda buna ait bir misal veril-
miştir.

								Komisyon nisbeti	
								<u>o/o</u>	
Kâr cari yıl brüt priminin	o/o's	ini	aşarsa						14
" " " " "	o/o's	den fazla	o/o's	den	azsa				15
" " " " "	o/o's	" "	o/o's	" "	" "				16
" " " " "	o/o's	" "	o/o's	" "	" "				17
" " " " "	o/o's	" "	o/o's	" "	" "				18
" " " " "	o/o's	" "	o/o's	" "	" "				19
" " " " "	o/o's	onu	aşarsa						20

bu kârı iştirak payı cektveli treteye derce olunur. Bu sistem
resulirrin yitilmeden faydalıdır. Çünkü arttırılmag bir kâr
komisyonu şeklinde olan resulirrens komisyonu trete kâr ver-
diğinde edenecektir. Ancak hâtemeli resulirrens komisyonu
tretelelerin kâr komisyonlarının sabit nisbetli olması fay-
dalıdır. Zira, sadan için iyi netice veren yıllarda resulir-
rren kârı düşük olacaktır.

Diğer bir kâr iştirak payının hesaplanması şekli-
şöyledir:

Resulirrin kâr/ prim yitimesi	Sadanın kâr iştirak payı o/o
1 ilâ 10.00 ise	0
10.01 ilâ 25.00 ise	15
25.01 ve fazlası	25

İşbu kâr iştirak nisbetini tayine esas olmak üzere resulirrin;
sadanın nezdindeki hesabının alınacağı primleri, bir önceki

seneye ait muallâk hasar ihtiyatı ile cari sigortalar prim ihtiyatını, borcuna da, komisyonları, hasar tazminatlarını, seneye ait muallâk hasar ihtiyatı ile cari sigortalar prim ihtiyatını, masrafları, vergileri -varsa- geçen seneden müddetver kararı kaydeder. Borç ve alacak sayfaları arasındaki farktan doğacak kâr veya zarar'a göre, kâr/prim yüzdesi üzerinden hesapladığı kâr'a iştirak payını sedana öder.

Tretenin diğer bir maddesi hasar işlerini tanzim eden hükümleri muktedir. Reasürör hissesi nisbetinde hasara iştirak edecektir. Hasarlar ya nakten tediye edilir (peşin hasar) veya 3 er aylık olarak tanzim olunan hesaplara geçirilir.

Hesap usulleri diğer bir maddede hükümlü bulur. Reasüröre ödenecek primler üzerinden sedan tarafından ayrılacak prim rezervinin esaslarını tevbî eder. Bundan nakat sedana'nın münsem bir teminat verecektir.

Tretenin yürürlük şuresini ve iptal, sona erme hallerini tevbî eden hükümler, tretede yapılabilecek tediller, ihbarlar ve tahkim ile ilgili maddeler tretede yer alır.

Treteler sedanca iki nüsha olarak tanzim edilir ve imzalanarak reasüröre tevbi olunur. Reasürör'de imzanın diğer bir kararına imzalanarak bir nüshasını sedana tade ve diğerini kendisinde muhafaza eder.

ii - Kot-par tretoları :

Sedan şirketin muayyen bir iç nev'inde temin ettiği her riziko üzerinden muayyen bir hisseyi terk etmek ve reasürörün de kabul etmekle mükellef olduğu bir trete şeklindedir. Çünkü kuvertür maddesi "Sedan bu mukavele ile yangın'a karşı temin ettiği her rizikodan o/o ... nisbetinde sabit bir hisseyi reasüröre terk, reasürör de bu hisseyi kabûl etmeyi taahhüt eder. Sedan'ın uhdesinde alıkoyacağı mablag o/o ... nisbetinden aşığı olamaz." denilmektedir. Bu reasürör lehine olan bir sistemdir. Bu sistemle küçük veya iyi küçük veya büyük her rizikonun muayyen hissesi reasüröre terk edilir. Bu sedan şirketin nede reasürörün seçme hakları yoktur.

Kot-par sisteminde sedan şirket umumiyetle işlerin o/o40 veya o/o50 sini uhdesinde alıkoyar, geri kalan o/o60 veya o/o50 sini mesela 10 reasürör arasında mükellef nisbetlerde olmak üzere dağıtır. Bu nisbetler mukavele ile tesbit ve tayin edilen her poliçenin tamamına tatbik edilir. Temin ettikleri mihnet imkanlar sebebi ile elverişli komiyon partilerini hevidir. Trete ile reasürör, sedan'ın istihsal emareflerindeki hissesi ile sabit bir reasürans komisyonunu edemeyi taahhüt eder. Kot-par tretesinin diğer maddeleri Eksedan tretesindeki mihnetli hükümler vazedir.

iii - Excess of Loss Reasüransı :

Şen zamanlarda gayet geniş bir tabiiyet sahası bulan Excess of Loss, Eksedan tretesinde yerini bulur.

mayan ve bu treteye uymayan kütü ihtimallerin tahakkukunu
Bulmak gayesi ile muhtelif şekilli, ekonomik, sigari aneile
çalışan, sedenin rizikoları üzerinde özel bir teminat sağ-
layan bir reasürans sistemidir. Bu sistemle Ekseden sistemi
arasındaki esas fark, riziko ve hasarlarda seden ile reasürör
arasında bir tahsinin bahis konusu olmamasıdır. Yangın, Nak-
liyat, kaza gibi branşlara tatbik edilip, için tamamını ten-
zin eder, her hasarı temin etmes, ancak sedenle reasürör ara-
sında tesbit edilmiş bulunan mayyan mablagı ayan hasarlara
tatbik olunur. Excess mesuliyeti ya tesbit edilen sabit bir
mablag olur veya seden tarafından umumî hasarı mayyan bir
seviyede durduran ve yıllık iç hacmi üzerinde mayyan bir
hasar yekdesi olarak tenzin edilen "Stop Loss Reasüransı"
ile veya mayyan bir branşta vukuu melhus mayyan nev'i ri-
zikolara tatbik olunur.

Seden şirketler vukuu melhus afet hasar-
larından kendilerini korumak gayesi ile Ekseden tretelerine
paralel olarak birde minferit Excess limitleri fevkinde li-
mitli Excess tretesi tenzin ederler.

Excess tretesinin kuvvettir maddesi "rea-
sürör sedenin bir hasardan, hadiseden, veya bir halden may-
dana gelebilecek ..... TL. ayan zararının tamamını idareği
taahhit eder" hükmünü muhtevi olduğuna göre; reasürör excess
limiti ile hasar mablagı arasındaki farkı, seden ise tesbit

-
- C.E. Golding: Principles of Reinsurance, London 1960
  - Types of Reinsurance Cover, The Policy no: 3047
  - Stop Loss Covers, the Policy no: 3069

olunan hasarı aşmayan mablagı tediye ederler. Kuvertür maddesinin miteşkip hükümlerinde excess kuvertürü içine giren işlerin nev'i ve mahiyeti belirtildiği gibi sedanın excess limitinin tesbiti de zaruridir. Bu madde meyanına excess tretişi cenebi parası ile taasis olunmuşsa kur farklarının nasıl tediye olacağı ve "geçmiş endeksi" kısımları da it-hal olunması son zamanlarda adet haline gelmiştir.

Tretenin istisna maddesi mukevelo hi-kimileri haricinde birkalaım rivikoları tesbit eder.

"Net Konservasyon Kiosu" nu havi olan tretenin başka bir maddesi her sigorta ve reasüranata sade-ce sedanın hissesine isabet edecek net miktara tatbik olu-nacağı belirtilir. Bu, hasar hesaplanırken herşeyden önce hasardan ihtiyari ve ekseden reasürörlerinin indirileceği-mesasını tasammun etmektedir.

Nihai net hasar denem ve sedan tarafın-dan deruhte edilen dava masrafları, diğer masraflar ve ya-pılan hizmetler için "denem bilimum meblağlarla ilgili hu-suslar trette hükümlü bulur.

Diğer bir madde prim hesaplanması ile ilgilidir. Prim geçmiş senelerin hasar tecrübeleri ve brüt prim miktarları ile bağlıdır.

Net prim şöyle bulunur;

net prim = usulü brüt prim - (iptal primleri, idalere beni-fikasyonlar, trette masrafları için deruhte edilen reasürans primleri)

yetleri için zaruridir. Reasüransyon'da tatbik olunan esaslar reasürans muamelesinde tatbik olunanı ayıdır.

10. Reasüransın maliyeti:

Herhangi bir sigorta veya reasürans şirketinin hesaplarını gösterir yıl sonu rapor ve bilançosu incelendiğinde Reasürans masrafları başlığı altında toplanmış rakamlarla karşılaşılmaz. Bu tabiiyetten sigorta endüstrisinin reasüransı bir masraf olarak kabul etmediği anlaşılmaktadır.

Kendisine intikal etmiş olan işlerden reasürörün münhasır hesap neticeleri kâr göstermektedir. Bir işte kâr ve zarar bahis konusu ise orada bir maliyetin de mevcut olması şarttır. Bu esastan, yapılan sigorta işlerinin reasüransının bir maliyet doğurduğu anlaşılmaktadır. Reasürans maliyeti şu formlarla kaba olarak tesbit edilebilir.

	Reasürörün elde	Takvim edile-	
	reasürörün	tutulmuş nakit	miyen masraf-
Reasürans maliyeti:	brüt kârı +	delayısı ile	lar veya giz-
	yapılmayan ya-	tarımların ge-	li masraflar
	lir kaybı		

Gizli masraflar sigortasının alakayaacağı nispeti ve oada edeceği miktarı tesbit ederken harcadığı zaman olabilir. Buna ikramiye olarak ödenen parasları, kullanılan makine amortismanını, ayrılan yer ücretini, bu iş için kullanılan telefon faturasındaki hisseyi, ziyaretleri, reasürörle yapılan muhaberatı ve bunlara müteferri diğer faaliyetinin masraflarını

- Reinsurance-Finctions, Cost And Available Markets
James Insarillo, Int. Ins. Monitor. Cilt XVII no: 10
- Reinsurance from The Buyer's Standpoint
A.L. Papenfuss, Int. Ins. Monitor. Cilt XVII no: 10

ilave etmek lazımdır.(x) Bu miktarın insalenen herbir poliçeye tatbik olacağı düşünülürse maliyeti hesaplanmasının oldukça güç bir iş olduğu anlaşılar.

Excess of Loss reasüransında maliyet şu formülün tabiki suretiyle bulunur.

Maliyet	Reasüröre kalan brüt kâr marjı	*	Reasüröree elde tutu- lan nakit paranın ya- tırıma verilememesinin- den dolayı kaybedilen kâr	*	Ele alınıp insalenen işlere sar- fılan kamu- nun harcı
---------	-----------------------------------	---	---	---	--

Reasüransın ilâhî bir maliyet doğurduğu kabûl edildiğine göre, maliyet nisbetinin hesaplanması için maliyet, direkt işlerden temin olunan prime tatbik olmalıdır. Karşılıklı bir reasürans muamelesinde (Reciprocity) reasüransın temin ettiği kâr reasürans muamelesinden temin, veya reasürans zararı reasürans maliyetine ilave edilecektir gibi kabûl edilebilir.

Excess of Loss reasüransında maliyet aşağı yukarı bir evvelki sistemdeki gibidir. Fakat burada reasürans muamelesinin hacmi dar ve reasüröree pek az bir nakit elde tutulduğundan, yatırıma harcanmıyan kâma getireceği yatırım geliri de pek az olup şu formülle hesaplanabilir.

Maliyet	Reasürörün kârı	*	Tek muameleye sarfedilen za- manın maliye- ti	*	Taksim edilemeyen idare masrafları
---------	--------------------	---	--	---	---------------------------------------

- (x) Reasürans maliyeti üzerinde son zamanlarda tahmini bir şekilde çalışılmaktadır.

- Rating Excess of Loss Treaties The Policy no: 3084

Reasüransın maliyeti hesaplanırken uzun devre esası kullanılmalı ve o işe harcanan emeğin değeri de nazarı dikkate alınmalıdır.

3. Reasürans İnhisarı:

Milli bir sigorta piyasası henüz teşekkül etmiş mi veya mali inkişafı gelişmemiş Milli Sigorta Şirketleri olan ve fakat bunların rakibi büyük inkişafı ile gelişen yabancı Sigorta Şirketlerinin bulunduğu veya "Devletçilikle" idare edilen memleketlerde Devlet bir inhisar kurarak reasürans meselesine müdahalede bulunabilir.

Komünist birtakım memleketlerinde olduğu gibi sigorta ve Reasürans meselesini yapmak üzere kurulmuş devlet daireleri dışında, esasları hususi kanunlarla tesbit olunan ve sigortanın reasüre edilecek kısım hakkında kaideler vazedilmiş memleketlerde Reasürans İnhisarı mevzu-uttur. Sigorta Şirketlerince temin olunan riskoların nasıl ve ne nisbetlerde reasüre edileceği esaslarının tesbiti, şirketlerin idaratesi, kontrolü, yıkıcı rekabetin önlenmesi ve milli sigorta piyasasının teşekkülü ile gelişmesi için devletlerce temin olunan reasürans inhisarı, temin olunan riskoların memleket haricine reasüre ve retrocede edilmesi ile milli sigorta sanayinin inkişafına hizmet edecek olan yabancı memleketlerden yapılacak reasürans işlerinin milli şirketlerce kabulü yasaklanmazsa, bilhassa iktisaden geri kalmış memleketlerde faydalı olmaktadır.

II. Başka memleketlerde reasürans inhisarı:

A. Güney Amerika

1 - ARJANTİN:

1947 yılında millileştirme ve devletleştirme Demonyum dairesi ile Arjantinde 12.000.000 Pesos sermaye ile kurulan (Instituto Mixto Argentino de Reaseguros) 1952 yılından itibaren sigorta şirketlerinin elinde bulunan o/050 nisbatındaki hisse senetlerini devletin satın aldığı üzerine (Instituto Nacional De Reaseguros) adı altında tam bir reasürans inhisar teşkisi olarak faaliyetine devam etmiş ve sermayesi 30.000.000 Pesosa çıkarılmıştır. Kurumla kurulmuş olan teşkilat hisse sahipliği ve tam inhisarı hisse teşkili bir kamu teşkisiştir. Arjantindeki sigorta piyasasının reasürans işlerini kontrol ve tevzi ettiğinden reasürans sahalarında tam imtiyaza sahiptir. Bu sebeple, sigorta ihtiyacına memleket dahilinde temin ettirecek direktifler vermektedir. Memleketi girmesi istenen yeni sigorta branşlarının tatbikine hizmet ve sigorta sahalarında hükümete müşavirlik etmektedir. Sigortacılığın memleket içindeki durumu kapasitesi ve beynelmilel piyasa ile ilişkilerini tetkik, milli menfaat bakımından tabiki gereken politikayı tanzimle meşgulüdür.

-
- Zeki Siderman: Reasürans İnhisarı hakkında rapor.
  - Assurances-Compagnie 1959-60
  - Compagnie Suisse de Reassurance'ın gönderilen malumat.
  - Sigortacılık bülteni no: 7
  - Insurance Market In Iran, Int. Ins. Monitor cilt 15 no: 4

Teknik, milli ve merkezleri Arjantin dağında bulunan bilimsel sigorta şirketlerinden, reasürans uzmanlıkları hakkında her türlü inceleme ve vesaiki talep ettiği gibi, vazifesini devam ettirebilmek gayesiyle çeşitli diğer malikâti de isteyebilir.

Teknikün reasürans istisnaları şunlardır:

- 1 - Bütün milli sigorta şirketleri eksedantlarını teknikle varmaya mecburdurlar.
- 2 - Senebi sigorta şirketleri istisnalarının c/o30 unu teknikle devre mecburdurlar.

Teknik milli ve senebi sigorta şirketlerinden aldığı işleri tarafları milli sigorta şirketlerine devretmekte ve kalanı da leahademe müsahabiliyet esasına göre memleket haricine plase etmektedir. Teknik aynı zamanda memleket dahilinde plase edilmeğe müsahabil gürmedigi veya kabul etmekte fayda müsahaza etmedigi işlerin harice plase edilmesi hususunda memleket dahilindeki şirketlere müsahade de verebilmektedir.

Memleket dahilinde tatbik edilmeyen bir sigorta branşının tatbikatına müsahade hissederse, bu branşın tatbikini sigorta şirketlerine teklif edebilmektedir. Milli şirketler bu branşın tatbikatından kaçınırlarsa, istisnaen bu çeşit sigortayı biazet yapabilmektedir.

Bu enstitüün ammasının müsahatini korumak, sigortacılığın himyesini tedvir, reasürans işlerinin milli şirketler

arasında edilene bir tarafa tevzini yaparken kâr gayesi de yoktur. Kendine ait portföyün işletilmesi ile, sermaye ve ihtiyatlarının plasmanı sayesinde edindiği kâr üzerinde ise vergi ve risus muafiyeti yoktur.

Reasürans muamelelerinin enstitü tarafından ifasını emir kanunun yürürlüğe girmesini takiben reasürans işleri ile uğraşan şirketlerin ancak sigorta muameleleri yapmalarına müsaade edildiğinden bütün reasürans şirketleri sigorta şirketi haline dönüşmüşlerdir. Yine kanunun emir bir hüküm olarak yabancı şirketlerin Arjantinde faaliyetleri tahdit edilmiş olup hususi münade ile mümkün olabilmektedir. Bu hususlarda Enstitünün mütalacasına müracaat edilmesi esası da konulmuştur. Devlete ait menkul ve gayri menkul/ullerin sigortası ancak milli şirketlerce tedvir edilebilmektedir. Yabancı şirketler bu muameleleri yapmadıkları gibi CIP ithalat sigortalarını da yapmamaktadırlar.

Enstitünün idaresi, birer reis olmak üzere üç hükümet tarafından ve üç de diğer sigorta şirketlerince tayin edilen altı kişilik müdürler heyeti tarafından yürütülür.

II - SERMAYE:

1939 yılında sigorta ve reasürans sahesinde reform yapmak maksadıyla yürürlüğe giren bir kanun milli sigorta sanayisini koruyucu hükümler vadederken milli bir reasürans şirketi teşkiline ait esasları da tesbit etmiştir. Bu tarihlere Brezilya sigorta endüstrisinin portföyü 24.000.000 Türk Lirası civarında

da olup bunun o/o 35 i acemi sigorta şirketlerinde temin edilmekteydi. Kanunun yürürlüğe girmesi ile Brezilyada ancak sermayenin üçte ikisi ve idaresi vatandaşlara ait olan sigorta şirketlerinin faaliyetine misade edilmiştir. Durumu böyle olmayan şirketlerin faaliyetleri sınırlanmıştır. Durumu böyle olmayan şirketlerin faaliyetleri sınırlanmıştır. Durumu böyle olmayan şirketlerin faaliyetleri sınırlanmıştır. Durumu böyle olmayan şirketlerin faaliyetleri sınırlanmıştır.

Konuyla kurulan (Instituto de Resseguros do Brasil) reasürans şirketinin sermayesinin o/o 70 i devlet ve içtimsal sigorta şirketleri ve o/o 30 u da Millî Sigorta Şirketlerinde satın alınan hisse senetleri ile temin edilmiştir. Bu şirketin idaresi tamamen devletin kontrolü altındadır. İdare meclisi azalarını devlet tayin etmektedir.

Yerli ve acemi bilimum sigorta şirketlerinin temin ettikleri işlerin o/o 35 ini uhdealarında muhafaza ve kuvvetlendirilmesini, şirketlerin azami konservasyon miktarını da tesbitte yetkili olan reasürans İhissar şirketine plase etmeye mecburdurlar. Reasürans İhissar şirketi arzu etmediği işleri kabul etmemekte serbesttir. Kendisine verilen işlerin bir kısmını hem kendisine iç devreden şirkete ve hem de harice plase etmeye yetkilidir. Hariceten reasürans kabul etmek de bu müessesenin İhissarı altındadır, sebebi reasürans yolu ile sigorta primlerinin harice gitmesini önlemektir.

iii - Şili:

1927 yılından önce Şilide sigortacılık inkişaf edemekte ve mühim rizikoları da deruhte edemiyecek kadar zayıf bir durumda idi. Sigortalama ihtiyacının pek duyulmadığı bu memleketteki 100 kadar sigorta şirketi ki 2/3 si yerli 1/3 ü yabancı şirket acentası temin ettikleri işlerin hemen tamamına yakın bir kısmını yabancı reasürans şirketlerine devrediyorlardı. Bu sebeple sigortalılar Şilide Milli Sigorta Şirketleri yerine yabancı sigorta şirketlerine acentası tercih etmekte idiler. Kâr getiren yangın ve hayat sigortaları ön planda alınıyor küçük branşlara pek ehemmiyet verilmiyordu. Bu durum karşısında Şili Hükümeti bir kanun yaparak Milli Sigortacılığı himaye teşebbüsüne girişti ve ilk marhale olarak devlet müdahalesini temin etmek üzere, 15.000.000 pesos sermaye ile mükemmel şahsiyeti hâsıl, müstakmil ve devletin kefaletini taşıyan "Mukarrer Sigorta Sandığı" (La Caja Reasguradora de Chile) 20.5.1931 tarihinde kuruldu. Sandığın kurulması ile birlikte sigorta şirketlerinin müdahalesi hususları da kanunla tesbit edildi.

Anonim şirket esasında kurulan bu müessesenin hisse senetlerinden "A" kategorisine ayrılan 1/3 kısmı hükümet tarafından "B" kategorisinin hisse senetleri Milli Sigorta Şirketlerine ve bakiye 1/3 de halk tarafından satın alınmıştır. Fakat halk elinde bulunması gereken kısmın büyük bir miktarına

- Versicherungs-Gesellschaft no:1963/7

- Reinsurance -Silent Partner, Int. Ins. Monitor. 1963/4

saattiginden hısne senetlerinin e/095.4 u Millî Sigorta Şirketlerinin eline geçmiş bulunmaktadır. Bugün sermayesi 131.000.000 Pesos'a ulaşmış olan şirket sermayesinin ancak e/03,8 i devlete aittir.

Sandığın idare meclisi 7 azadan terakki eder. Bunlardan içinde reisin bulunduğu diğer üç azayı Millî Sigorta Şirketleri, Müdürlük vazifesini deruhte eden yerdinci azayı da İdare Meclisinin inhası üzerine hükümet tayin eder.

Kamunun yürürlüğe girmesi ile birlikte şilide faaliyetinde bulunan büt-ün ecnebi şirketler bir sermaye koymak, ihtiyatlarını şilide bırakmak ve temin ettikleri her poliçenin e/020 sini sandığa devre mecbur tutulmuşlardır. Aynı zamanda, yeniden bir ecnebi şirket kurulması da men edilmiştir. Ayrıca yerli şirketlere nazaran daha ağır sigorta vergileri ödemek mükellefiyetine de tâbi tutulmuşlardır.

Buna mukabil Millî Şirketler sandığa, temin ettikleri işlerin devrinde serbest bırakılmışlardır. Sandık risiko tercih hakkını haizdir. Yani, kabul etmek istemediklerini reddedebilir. Her sigorta şirketi önce sandığa temin ettiği sigortanın e/020 sini sandığa attikten sonra herice müracaat edebilir. Sandık yaldan yala inkişaf ederken Millî bir politika siyasetinin icması olarak işlerin hemen tamamının memleket içinde kalmasına gayret sarfetmiştir. Sandık direkt sigorta işleri ile iştigal edemez. Ancak Millî şirketlerce işletilmeyen fakat kamu menfaati bakımından yapılması lüzumlu olan sigorta branşlarında direkt olarak çalışabilir.

Direkt iş yapacağı branşın 5 yıl için imhiseri de kendisine verilir. Aynı branşta başka şirketlerde çalışmak isteyenlerse sandığa bir tazminat ödemek mecburiyetindedirler. Fakat, sandık bu hakkı bu güne kadar kullanmamıştır.

Yabancı memleketlerden daha iyi bir resiprosite temin etmek ve yabancı reasürörlere teklif edilecek işleri daha cazip bir hale getirmek için sandık, retrosesyonlarını 1959 yılından itibaren kot-par esasına göre yapmaktadır.

B. Avrupa

1- FRANSA:

Fransada 1946 tarihinde Sigortanın Millileştirilmesi Kanunu ile Maliye Vekaleti nezaretinde mali mühtariyeti ve ticari karakteri hain "Merkezi Reasürans Sandığı" (Caisse Centrale de Réassurance) kurulmuş, sigorta şirketleri millileştirilmiş, bunların haricinde kalan ve millileştirilmeyen yerli ve yabancı şirketlerin hepsine Fransa ve dominyonlarında temin edecekleri işlerin kapsamına ile teahit edilecek o/c 10 unun sandığa devri mecburi tutulmuştur. Sandık dahilinde ve haricinde reasürans muamelesi ile iştigal edebilmekte ve sandığa verilecek mecburi saayon muamelelerinde devlet kefaleti mevcuttur.

1946 yılında yapılan devletleştirmeyi icap ettiren ana-
cip sebepler şunlardır.

0 tarihlerde Fransada 488 yerli, 485 yabancı şirket faaliyetinde bulunuyordu. Bunlardan 464 ü yerli 181 i yabancı

olan 645 şirket direkt sigorta, geri kalan 317 şirket de reasürans muamelesi yapmaktaydı. 1948 yılı bilançolarına göre, umum sigorta şirketlerinin tahsil ettikleri prim tutarı 31,600 milyardı. Bu miktar içinde es-nebi şirketlerin Fransa ve Cezayirde temin ettikleri prim tutarı 1,300 milyar, yerli şirketlerin esnebi memleketlerden temin ettikleri istihcalarının yaklaşık de 1.051 milyar franktı.

Teknik rezervlerin toplamı 53 milyar olup bundan takriben 49 milyar franga riyesi ihtiyatları teşkil etmekte idi. Aynı tarihte şirket plasmanları 55 milyar frank olup bunun 49.980 milyar franga menkul kıymetlere yatırılmış bulunmaktaydı.

Fransız sigortacılığının reorganizasyonu ve sigortada sahada bir reform yapma gayesi ile devlet 53 şirketin hisselerini satın alarak bunları devletleştirilmiş ve yüksek müfekte organı olan (Conseil National des Assurances) kurulmuştur. Bu suretle prim tahsilatı 1 milyarı aşan bütün şirketlerin idaresi devletin eline geçmiştir. Bu hareketlerin gayesi kanunun gerekçesinde şöyle izah edilmektedir.

" Kontrol hususundaki mevzuata hâkim olan zibiliyet dahilinde kalınacak olursa ileri gitmek imkânları azalmaktadır. Şirketlerin hayatları, teşekküllerinden istifadelerine kadar takip edilmektedir. Yaptıkları işlemlerin hepsi kontrol edilmektedir. Bilumum muameleleri tetkik olmaktadır. Fakat bu tarz bir kontrol matluba muvafık değildir."

Şirketler emsalleri olarak ele alınır ve sigortalılar şirketlerin yıkıcı rekabeti sürecinde teminat altında bulundurulmaya çalışılırsa bu görüş, umumî emsallerin istediği memleketin umumî menfaatleri prensibiyle uyumsuz. Kontrol sadece bir fren olarak değil sanayinin rasyonelleşmesini ve organizasyonu nu temin ve teşvik edici bir muharrir olarak rol oynamalıdır. "

" Kavrut mevzuat sigortalıların emsalleri millîleşmesiyle ehemmiyetli miktarda sermaye terk edilmiş olmaktadır. Halbuki risklerin tahas ve mahsubu için bu ihtiyaç yoktur. Mühim miktarlarda sermayenin kâr gayesi güden teşebbüsler elinde birikmesi tehlike arz edebilir. Çünkü 17 grupta toplanan şirketler sigorta portföyünün % 75 ini ele geçirmişlerdir. Hakikatte hissedarlara ait olmayıp bizzat sigortalıların teminatını teşkil eden o derece mühim miktarlarda sermayelerin, bu teşebbüsler elinde birikmesi normal görülmemelidir. Bu paralar sigorta sanayinden istifit olan bilumun şahsın mali addedilmeli ve milletin kamunî tecellisi olan ve binaenaleyh sigortadan faydalananların yegane emsalleri bulunan devlete tevdi olunmalıdır. "

"Emekli Resmî Servis Sandığı" hakkında kamunî gerekçe içinde şu hususlar yazılmalıdır.

"Eğer bu kamunî kabul edilecek olursa sigorta sanayii diğer teşebbüslerin faaliyeti ile benzer bir şekilde çalışarak insanı bulacak, aralarında bazıları birleşecek

esas muhavelomaneleri ve memurlara ait statüleri yeniden tanzim olunacak ve milli meclis tarafından sevk ve idare edileceklerdir.

Millileştirilmeyen şirketlerin muamelesi iki şekilde kontrol edilebilir.

1. Her şirkete bir komisar tayini ile idare meclislerine hükümet tarafından tayin edilmiş üyeler marifeti ile.
2. Sigorta şirketlerinin istihsal ettikleri primlerin muayyen bir kısmını sandığa devri sureti ile her sahada ki muamelesini kontrol sureti ile,

İkinci şeklin kamulaşması üzerine teşekkül eden merkezi resmî sandığı maliye nezaretince tayin olunan bir umum müdür tarafından yönetilmektedir. İdare meclisi; Sigortalar Milli Meclisi, Maliye Nezareti, Sigorta Sanayii, Sigorta Mürekebe Teşkilatı, Sigorta Acentaları ve Sıralı, Sıralı ve Ferdî Sigorta Şirketleri tarafından her yıl için seçilen analardan teşekkül eder.

ii- İRLANDA

İrlanda'da 1938 tarihinde yürürlüğe giren kanunun karakteristiği piyasayı zararlı şirketlerden temizlemek ve aynı zamanda İrlanda şirketlerini büyük İngiliz şirketlerine karşı himaye etmektir. Brezilya kanununda olduğu gibi, İrlanda kanununun da sigorta şirketlerinin hisse senetlerinden üçte ikisinin İrlandalıların elinde bulunması ve şirketler idare meclislerinde İrlandalıların ekseriyette olması der-
piş edilmektedir.

geçilmesi de mecburi oluyordu. Ancak 1933 tarihinde iktisadi sahadaki değişiklik sebebi ile 666 sayılı bir muvakkat kanunun neşredilmesi neticesinde sigorta mevzuatı yeniden tanzim edilerek Hayat sigortalarında tesis edilen bu inhisar ilge kaldırılmıştır. Sigorta Millî Enstitüsü bir devlet teşekkülü olmak vasfını muhafaza etmekle beraber, diğer şirketlerle serbest rekabet esasları dahilinde gelişmesine devam etmiştir.

Bu değişiklik neticesinde Enstitü inhisar işleterek göstereceği faaliyette az olmak üzere hayat sigortaları sahasında teşvik edici ve nazım bir teşekkül vasfını iktisap etmiştir. Enstitü poliçelerindeki müddet garantisi 1933 tarihli kanunla devam ettirilmekle beraber, 1918 yılından beri enstitüye tahsis edilmiş mali intiyahlarla posta muafiyeti kaldırılmıştır. Enstitünün serbest rekabet şartları içinde edilecek bir durumu düşünmesini teminen diğer şirketlerin riskolarının bir miktarını enstitüye devri esas menfaatinin korunması gayesi ile kanunla tespit edilmiş ve bu miktar bîdayette 0/00 olarak tesbit edilmiştir. Bu nisbet şirketlerin ilk 10 yıllık faaliyet devrelerinden sonra 30 nci yıla kadar 0/00 a, 30 nci yıldan 30 uncu yıla kadar 0/00 ye, bu yıldan sonrasını için de 0/00 a indirilmiştir.

Mikraf şahsiyeti hâiz olan Millî Sigorta Enstitüsü muhtariyetle idare edilir, Sanayi ve Ticaret Bakanlıklarının mürekabesine tabidir. İdare Meclisi Azaları; Sanayi ve Ticaret Bakanlarının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunun müteahhası olduğundan sonra Cumhurbaşkanı tarafından seçilirler.

İdare Meclisinin verdiği kararları tatbik, teknik ve idari servislerin işlerini tedvir ile vesifeli olan Usam Müdür de Cusdur Başkan tarafından İdare Meclisi Analarının tabii olduğu formalitelere göre tayin olunur. Sanayi ve Ticaret Bakanlıklarına daimi üyeliğiyle vassatı ile mürakabe heyetinde temsil edilirler. Ayrıca, Sanayi ve Ticaret Bakanlıklarının bir üyeliğiyle idare meclisi toplantılarına katılırlar.

Kanunun emir hükmüne istinaden her yeni ihtiyatlar İtalya Hükümetinin ihraz veya garanti ettiği tahvillere, emlak tahvilatına, rehin mukabili avanslara, hükümetin verdiği senelik tahsilatlara, İtalya Bankasının Kredi Fonsiye Hisse Senetlerine, İpotekli olmaksızın gartı ile İtalya topraklarındaki gayri menkullerin ipoteki karşılığında avanslara, ipotek karşılığı ikrazata, ayalet ve vilayetlerde toprağı islah için kurulmuş konsorasyumlara verilen avanslara, aylıklarından tahsilatlarla kesilmek üzere Devlet veya Anam Topraklı memurlarına yapılan ikrazata plase edilir.

Enstitüsünün bilançosu her yıl en geç 30 Hazirana kadar Sanayi ve Ticaret Bakanlığına tevdi edilir ve hesap devresi 1 Ocakta başlayıp 31 Aralıkta nihayete erer. Bakanlık bilançosu parlamentoya tahdim eder. Her beş yılda bir teknik tafsilatı muhtevî tablolar bu bilançoğa eklenir. Kârın 6/10 u adli ihtiyatlara tefrik edildikten sonra kanunun emrettiği diğer ihtiyatlarda kârda ayrılır.

Hayat Sigortası ile ilgili eden bütün şirketler Millî Sigorta Enstitüsüne mukavale tiplerinden birer mülaka göndermeye ve Bakanlıkça tasdikli tarifeleri tevdi mecbur-

durur. Şirketler poliçenin asıl kopyasını, sigortalı tara-
fından ödenecek miktarı gösterir makbuzu, sigorta teklifna-
mesini, doktor raporunu ve rizikoya tahminine yarayacak
her türlü vesnaki Enstitüye, mukavelesinin vahiyyete girdi-
ği tarihten itibaren 30 gün içinde tevdi mecburdurlar.
Bu vesnaki tevdi tarihinden itibaren 30 gün içinde Sigorta
Şirketine isade edilir ve Enstitü risikoyu kabül edip şuan-
dığını bildirir. Risko, mukavele vahiyyete girdiği tarih-
ten itibaren Enstitü tarafında deruhte edilir. Had halinde
kuvvettir. Sigorta Şirketine isade kabul bildirildikten iti-
baren 10 gün süre nihayet bulur. Enstitü bu devre içindeki
prim hissesinden istifade eder. Hususen müddet içinde temin
ettikleri sigortalı Enstitüye bildirmeyen şirketler için
cezaî müeyyideler tatbik olunur.

Enstitü hem portföyünü devretmek isteyen hususî bir
Sigorta Şirketinin bütün hak ve vahiyyelerini devir alabil-
diği gibi hemde tasfiyeye uğrayan bir şirketin portföyünü
Sanayi ve Ticaret Bakanlığının teşebbüsü ile devir alabilir.

- Reasürans muamelelerindeki inhisar ise (L'Unione
Italiana di Riassicurazione) tarafından yürütülmektedir.

Birinci Cihan Harbinden itibaren dahili ve beyual-
miliî mânesetlerde hususî bulunan değişiklikler sebebiyle,
Millî sigorta piyasasının imkânlarının arttırılması zaruretini
belirttiğinden ve reasürans piyasasında işlerin normalleşme-
sini teminen, serbest rekabet şartlarına uyum gayesi ile
24 Kasım 1931 tarihinde 1757 sayılı bir kararnâme neşredil-
miştir. Bu kararnâme ile Millî Sigorta Enstitüsüne tevdi

edilmiş bulunan bir takım vekâletler, Enstitü ile İtalyada çalısınan diğer sigorta şirketlerinin müştereken kurdukları yeni bir şirkete devredilmiştir.

1968 senesinde L'Unione Italiana di Riassicurazione resmen teşekkül etti. Bu şirkete, reasürans işlerini tedvir ve aynı menfaatinin letilmesi ettiği sigorta branşlarında çalısmaya bağladı. ve Milli Sigorta Enstitüsü tarafından bu tarihe kadar yapılmakta olan reasürans işleri bu şirkete 1 Ocak 1969 tarihinden itibaren devredilmeye bağlandı.

L'Unione Italiana di Riassicurazione Anonim Şirket esaslarına göre kurulmuştur. Gayesi 2 Ekim 1960, 10 Kasım 1960, 22 Kasım 1968 ve 15 Şubat 1960 tarihli kararnamelere göre qulardır.

- a) İtalyada ve İtalya dışında herhangi bir sigorta branşında sigorta ve retresesyon muameleleri yapmak,
- b) Sigorta şirketleri veya grupları hesabına kamu idarelerini ilgilendiren sigorta muamelelerinin tedviri için vekâlet kabul etmek,
- c) Genel menfaatlere hadim sigorta branşlarının tedvirini deruhte etmek,
- d) Milli veya yabancı her türlü sigorta işlerine iştirak etmek.

Şirket 31 Aralık 1971 tarihine kadar faaliyette bulunmak üzere 50 yıl müddetle kurulmuştur. Bu müddet temdit olunabilir.

C. Diğer memleketler :

ENDONEZYA:

1955 yılında hususi teşebbüs tarafından tesise edilmiş ve Devlet garantisini taşıyan (Reasuransi Umum Indonesia P.T.) tarafından işletilen bir tahsis rejimi vardır. Mecburi sermaye limiti Nakliyat branşında c/100, diğer branşlarda c/10'dur.

HINDİSTAN

Tahsis rejimi 1956'dan itibaren Hayat Sigortaları Branşında (Life Insurance Corporation) tarafından c/e 100 olarak yürütülmek üzere devletleştirilmiştir. 1961 yılından itibaren diğer sigorta branşlarında da tatbik edilmeye başlanan tahsis rejimini (India Reinsurance Corporation) ve (Indian Guaranty and General Insurance Co.) yürütülmektedir. Mecburi sermaye limitleri Yangın Branşında c/100, Nakliyat branşında c/100, Otomobil Kasko Sigortalarında c/10, Kredi Sigortalarında c/7,5, Diğer Kasko Sigortalarında da c/e 10'dur.

İRAN

1935 yılında bir devlet işletmesi olarak kurulmuş bulunan (Sherkate Sahami Bimoh) tarafından bütün sigorta branşlarında mecburi sermaye limiti c/100 olan tahsis rejimi yürütülmektedir.

İRAN

Sermayesinin c/100 i devlete, c/100 i hususi şahıslara ait bulunan (Iraqi Reinsurance Corporation) tarafından işletilen bir tahsis rejimi mevcuttur. Mecburi sermaye limitleri

Hakliyat Branşında o/ol5, Yangın Branşında o/ol0, Oto Kasko sigortalarında o/05, Umumi Kasa Sigortalarında o/ol0, Hayat sigortalarında o/ol5 dir.

MISIR

1957 senesinde (Société Egyptienne de Réassurance) Millî Sigorta Şirketlerini kontrol etmek üzere, mülkiyeti devlete ait bir anonim şirket şeklinde kurulmuştur. mecburi sermaye Hayat ve Yangın Sigortalarında o/030, İ, kazaları ve Oto Kasko sigortalarında o/030, Mali Mesulliyet, Hakliyat ve Diğer sigorta branşlarında o/030 dir.

PAKİSTAN

1955 tarihli Sigorta Kanunu ile (Pakistan Insurance Corporation) aksiyonlarının tamamı devlet tarafından satın alınarak kurulmuştur. Mecburi sermaye limitleri bütün branşlarda o/030 dur.

SEYLAN

İnhisar (Ceylon Insurance Corporation) tarafından yürütülür. Hayat Sigortaları Devlet tarafından mecburi kılınmıştır. Hayat dışı sigorta branşlarında mecburi sermaye limiti o/020 dir.

TUNES

30.11.1960 tarihinden itibaren İnhisar rejimi tesessüs etmiştir. Anonim şirket statüsüyle kurulmuş bulunan (Société Tunisienne d'Assurances et de Réassurance) in bütün hisseleri devlet tarafından temin edilmiş olup mecburi sermaye limiti bütün sigorta branşlarında o/ol0 dur.

III. Türkiyede Reasürans İhtisarı ve Kuruluşunu Gerektiren Çeşitli SebepLeri:

A - Tarihiçei:

Sigortacılığın esaslar önceki yapılmakta olduğu bulunan vesikelerden öğrenilmektedir. Organize Sigortacılık ise 18 ve 19. yüzyıllarda İngiltereden Avrupaya geçmiş ve nihayet Tanzimat Devri sıralarında memleketimizde de kendini göstermiştir. 1870 Beyoğlu yangınında, esnasiler tarafından haricte temin olunan birkaç sigortanın mevcut olduğu tahmin olmaktadır. Bu kişilerle temas olan vatandaşlarımız vasıtası ile sigortanın faydaları öğrenilmiş ve bu tarihten sonra sigortacılığın ilzümü enlaçıldığından 1878 tarihinde (Sun, Northern ve North British) adlı üç İngiliz şirketinin temsilcileri ve 1878 de La Fonciere faaliyete başlamıştır. 1880 tarihinde İstanbulda yukarıda isimleri verilenlerden mâda 15 muhtelif memleket sigorta temsilcilerine faaliyet halindeydi. Bu temsilcilerin faaliyeti duyulan ihtiyaca cevap vermekle beraber tamamen rekabetsiz bir halde idi. Aralarında mesleki hiçbir tesanüd mevcut değildi. Herbiri merkezlerinin verdiği talimat içinde çalışıyor, poliçeleri Fransızca veya İngilizce olarak temin ediyorlardı. Muhakeme mercii olarak merkezlerinin bulunduğu yeri gösteriyorlar. İstedikleri anda mukaveleyi fesih hakkına kullanabiliyorlardı. Bunun sebebi sigortanın esaslarına temkin edecek bir müeyyide yoklugudur. 1864 tarihinde Fransız Ticaret Kanunu "Ticaretî Berriye Kanunu" adı altında tereddüd edildikten sonra sigorta hakkında müeyyidelere rast-

lanmaktadır. Ancak sigorta muamelesinin "Okudu Şerhi" addedilmesi sebebi ile, bu muameleden alınacak primin helâli olmadığı, helâli olabilmesi için ekite şirketin bir yabancı şirket acentası olması gerektiği, 3. senesinde verilmiş bulunan bir fetvadan bahsedilmektedir.

Yabancı şirketlerin istismar edici faaliyetinin devam edeceğine bu seneler içinde Türkiye'de faaliyette bulunan şirketlerin sayısı 44'e yükselmisti. Şirket mülkleri 12 Temmuz 1900 tarihinde toplanarak "Yangın Sigortaları Sendikası" nı kurmuşlar, yakacak bir yangın tarifesi tatbik etmeye ve daimi bir "Mürakabe Heyeti" kurmaya karar vermişlerdir. 1900 senesinden itibaren, alınan bu kararlar yürürlüğe konmuştur.

Kurulmuş sendika; şirket faaliyetlerini kontrol ve faaliyetten yangınlarla mücadele edici tedbirlere tevessül etmiş, itfaiye teşkilatının islahı işleriyle de meşgul olmuştur.

1906 senesinde, 1864 tarihli "Ticaretî Hakkında Kanunu" nun sigortalarla ilgili 11. faslına kayıpla 25 maddelik bir kanun kabulü ve bu kanunda kara sigortalara ait hükümler vazedilmiştir.

1909 senesinde, umumî mevzuata aykırı olmasına rağmen "Sigortacılar Sendikası" faaliyetine devam etmekte olup üye sayısı 49'u bulmuştur. Sendika tarafından alınan kararlar merkezî Londra'da bulunan "Fire Offices Committee" ve Paris'teki "Syndicat Officier de Paris" in tasvibine arz

olunuyordu. 1912'de Sandıkaya Üye olan ve yaknesak bir tarife uygulayan şirket sayısı 54 idi. Bunların dışında kalanların rekabeti karşısında ve 130.000 altın liralık prim gelirinə mukabil 450.000 altın liralık teminat Edemesi sebebi ile tarif 0/050 nisbetinde arttırıldı ve Türkiye'ye mahsus bir Yangın Umumi Şartı tesbit olundu.

1914 Cihan harbi sırasında Türkiye Sigortacılığı yukarıda izah olunan karışıklık içindeydi. Hükümetin almak istediğini hissettirdiği tedbirlerden ilki olarak 1914 senesinde "Cenabi Sigorta Şirketleri Hakkında Kanun" neşredildi. 1915 yılında da yangın ve nakliyat primleri üzerinden 0/0 3 ve hayat sigortalarından temin olunan sermaye üzerinden 0/03 nisbetinde uygulanacak bir vergi kanunu çıkarıldı.

1916 yılında sandıkların adı "Türkiye'de Çalısın Sigorta Şirketleri Cemiyeti" olarak değiştirildi ve faaliyette bulunan 51 şirket bu cemiyete üye oldular ve aynı yıl Fenika Şirketinin iştiraki ile ilk milli şirket olan "Türkiye Milli Sigorta Şirketi" kuruldu. 1918'de "Union de Paris" Türk kanunlarına göre "İttihadi Milli" şirketini kurdu. 1924'de Francis Urban şirketinin iştiraki ile "Milli" sigorta şirketi teşekkül etti. 1928'de Riunione "Şark" şirketini vücuda getirdi.

1924 tarihinde Hükümetçe cemiyet feshedilerek "Sigortacılar Kulübü" kuruldu ve sigorta poliçelerinde cenabi lisan yerine Türkçe kullanılması kararı alındı.

İz Bankasının sigorta sahesinde bir iştiraki te-

essasli gayretleri Unyon gurubunun İttihadi Milli için bir acentalık temin etmesini sağladı ve neticede 1935 tarihinde müştereken "Anadolu Anonim Türk Sigorta Şirketi" teşekkül etti.

İç Bankası ve Ziraat Bankasının yardımları ile ve enerjik faaliyeti sayesinde gerekli inkişafı sağladı. (x)

Anadolu Sigorta Şirketi dışında kalan yabancı sigorta şirketleri -ki bunlara ancak acenta unvanı verilebilir re-mansup oldukları yabancı şirket nam ve hesabına aktettikleri sigortalara primlerinden, hasar tediyelemesine kadar bütün işlerini idareleri karşılığa ayardıkları mahdut miktardaki komisyonlarının farkını mansup ettikten sonra merkezlerine göndermekteydiler. Merkezleri haricte bulunan bu yabancı şirket acentalarının Türkiyede ki işleri ile ilgili reasürans teminleri ve anlaşmaları mevcut olmadığı gibi, bu menfaat dahi merkezlerince dışarda yapılmıyordu. Türkiyede yapılan sigortalar üzerinden reasürans tekniği icabı memleket dahilinde tutulması imkânı bulunan miktarlar şirakabe noksanlığı yüzünden harice çıkmakta ve böylece hem döviz israfına sebep olmakta ve hem de bu acentaların temin ettikleri sigortalardan tahakkül eden kâfîler realine edilemediğinden hâzinenin vergi tahsil etme imkânı azalmaktaydı. Aynı zaman-

(x) Bu sıralarda kurulan "İttihadi Milli" ile faaliyette bulunan "Milli", "Türkiye Milli" ve "Vatan" Sigorta Şirketleri Sumerbank tarafından satın alınmış ve 1935 tarihinde kurulan "Güven" şirketinin esasını teşkil etmiştir.

da mükerrer sigorta zaruretini ve temin güçlükleri için Banka-
sını bu yolda da faaliyete sevkettiğinden 1936 tarihinde
"Mükerrer Sigorta İhtisarı Kanunu Projesi" hazırlandı. Bunun
tahakkuku ve tatbiki için 1937 tarihinde 1149 sayılı "Sigor-
ta Şirketlerinin Teftiş ve Müfakkesesi Kanunu" ve bunun kayı
olan 1173 sayılı kanun ile birlikte 1160 sayılı "Mükerrer
Sigorta Hakkında Kanun" kabûl olunarak yürürlüğe girdi.

B. 1160 sayılı Mükerrer Sigorta İhtisarı Kanununun

Mucip sebepleri ve kanun:

Mükerrer Sigorta İhtisarı Kanununun sebebi mucibe-
sinde kayfiyet şöyle izah olunmaktadır.

" Türkiye Cumhuriyeti dahilinde sekisi Türk, geri
kalanı yabancı olmak üzere elliye yakın sigorta şirketi icraya
muamele etmekte olup bunların senevi prim olarak aldıkları
mablag 8.000.000.- lirayı müteceviz bulmaktadır ve bu primle-
rin hemen müteceviz mükerrer sigorta suretilerine mensuliki esna-
biyedeki mükerrer sigorta kumpanyalarına devredilmektedir.

" Bu hal bilhassa iki noktai nazardan Mübâneti
Cumhuriyetimizle takip etmekte bulunduğu iktisat siyasetine
muhalif bulunmaktadır. Evvela mükerrer sigortalar için tedri-
yasi loap eden mablagi serveti umumiyemizden ekellen banka-
lar vasıtası ile mensuliki esnabiyeye nakil ve bu yıldan itibaren
her sene 4.000.000.- Türk Lirası derecesinde mablagın ihraç
dolayısı ile kambiyoımıza tenaxüllüğe bala sebeplerden biri
husule geliyor.

" Saniiyen memaliki cenabiyeye nakledilen bu menafliq devlete hiqbir faide temin etmeksiznin anahli ve tuccearin cenabiyeden cikarak diyeri cenabiyedeki kumpanya ve sermayedarlarin kasalarina girmekte bulunuyor. Bu noktali meseardan hem hukumate mahkulf vergi vermekte mukallaf tutulan yerli ve cenabi sigorta sirketlerinin faaliyetlerine hahel vermemek, hem de hazinali devlete menafli temin etmek iqin sirketlerin kabiliyeti tahakkukiyeleri fevkinde aldiklari sigorta iglerinden kendi haddi mahfuzalarina fazlasina memaliki cenabiyedeki mukarrer sigorta kumpanyalarina sigorta ettirecekleri yerde Hazinace tayin ve takdir ettirilecek mahfuz haddi mahfuz fazlalarindan o/e 50 sine Hukumat tarafindan tesis edilecek bir milli mukarrer sigortasirketine sigorta ettirmeye mecbur tutularak her sene memaliki cenabiyeye gitmekte olan birkez milyon liranin Turkiye dahilinde kalmasi ve bunun menafliinden hasal olacak varidatla hazinenin temini menaflii kaziyasi bu hebtaki la-yihayi kamuniyenin teminine nakik olmagundur."

Kanun tasarisi meclisten hukumat teklifinden farkli olmagundur. Hukumatos yapilmis olan teklif, sirketlerin usarlerinde tutabilecekleri miktarlarin o/e50 sinin mecburi mesyonuna minhasirken 1. maddede ghyile kamunla-magundur.

- Turkiye Cumhuriyeti dahilinde sigorta muameleleriyle iq-tigal oyleyen bilumun milli ve cenabi sigorta sirketle-rinca aktedilen her novi sigorta miktarlarindan kanunu

muhatabına tevziken mükerrer sigortaya tabi tutulması mecburi addedilen aksamasına mükerrer sigortasını kısmen veya tamamen ihisar altına alınga ve bu maksatla bir mükerrer sigorta sandığı teseline hükümet mazundur.

İkinci maddesinde:

- Sigortaların ihisara tabi tutulacak kısmından geri kalanı için serbesti mütesaviye tabdında mükerrer sigorta sandığının hakkı rüchaca hain olmasına İcra Vekilleri Heyetinin karar vermesi... yazılı ise de bu husus bugüne kadar tatbik mevkiine konulmamıştır.

İhisarın, mükerrer sigorta tarifelerini hükümetçe tasdikli olan sigorta tarifelerini tecrübe etmek kaydı ile tayin olunarak bütün şirketlere eşit nisbetlerde tatbik oluncaya ve sigorta branşlarından hangilerinin ihisara tabi tutulacağı ve hangilerinin daimi veya geçici bir zaman için serbest bırakılacağına hükümet tarafından kararlaştırılacağı 3. ve 5. maddelerde yer almıştır.

Konunun 4. maddesinde :

- Mükerrer Sigorta İhisarının işletilmesinin 25 seneyi geçmemek ve hisse senetlerinin asgari c/60 olan Türklere tahsis edilmiş ve nasa muharrer olmak suretile muhassıran mükerrer sigorta ile iqtisadi edecek ve tamamı tediye edilmiş 1 milyon lira sermaye ile kurulacak bir anonim şirket te
- Konun maddelerinin tatbikata Milli Reasürans faaliyeti meyanda incelenmiştir.

devri derpiş edilmiştir.

6. ve 7. maddeler ile; Sigorta şirketleri mükerrer sigorta işlemlerinin veznesi hakkında karar verildiği takdirde bu tarihte mevcut bütün mükerrer sigorta mukavelelerini müteakip 4 ay içinde kurulacak şirkete ibbara mecbur tutulmuşlardır. Mükerrer sigorta müessesesinin de yabancı memleketlerden mükerrer sigorta kabul edebileceği ve uhdesindeki-lerden lüzumu görüldüğü miktarları da devredebileceği de kabul olunmuştur.

Kanunun tathiki için sigorta şirketlerini müteakibe esasları Maliye ve Ticaret Bakanlıklarınca hazırlanacak ve Bakanlar Kurulunca tasdik edilecek bir tahlilname ile tayin oluncaya 8. maddede ve kanunun amaçtır hareketinde bulunacak şirketler hakkında tathik oluncaya esas mütalifeler de 9. maddede bahis konusu teşkil etmiş ve Kanunun ahkâmının icrası da 11. maddede ile Adliye, Maliye ve Ticaret Bakanlıklarına bırakılmıştır.

Böylece; Kanunun 4. maddesinin ahkâmında istifade edilerek Türkiye İq Bankası ile Mükümet nam ve hesabına hareket eden Ticaret Bakanlığı arasında 26 Mart 1929 tarihinde bir mukavele akdedilmiş ve bu mukaveleye istinaden Milli Reasürans T.A.Ş. kurulmuştur.

C. Milli Reasürans T.A.Ş. nin kuruluşu

26 Mart 1929 tarihli 15 senelik ilk mukavelenamenin 1. ve 2. maddelerine ve Mükerrer Sigorta hakkındaki

1160 sayılı kanunun 4. maddesi hükmüne tevfikan Türkiye İş Bankası A.Ş. 1.000.000 lira sermayeli ve mukavele ile şeraiti tesbit edilen ve mükerrer sigorta inhisarını işletmek maksadı ile "Milli Kasaşurana T.A.Ş" namı altında bir şirket tesisini kabul ve taahhüt etmiştir. İşbu mukavelemesinin tatbik mevkiine konmasından itibaren 1160 sayılı kanunda yazılı mükerrer sigorta inhisarını işletmek hakkı, 15 sene müddetle ve her nevi sigorta muamelesine şamil olmak üzere kurulan bu şirkete verilmiştir.

Mükerrer sigorta inhisarının esasları

a) Türkiyede çalışan sigorta şirketlerinin Türkiyede aktadacakları hernevi sigorta miktarının o/o 50 sini mükerrer sigorta inhisarına işleten şirkete devredecektir.

b) 1173 sayılı sigorta şirketlerinin müzakabesine ait kanuna tevfikan her şirketin kendi üzerinde muhafaza edebileceği miktar hakkında hükümetçe tanzim edilecek cetvellere göre bu şirketler muamelesinin mükerrer sigorta inhisarına tabi tutulacak miktarlara o/o50 den fazla olduğu takdirde bu fazlanın da inhisara tabi tutulup tutulmayacağı ve inhisara tabi tutulursa bu kısmın ayrıca bir şirkete tevdi edilip edilmeyeceği hususlarında hükümet bilahare icabı hale göre karar verecektir.

c) Mükerrer sigorta şartları ve tarifeleri Türkiyede

yalıyan bütün sigorta şirketlerine saygıya tabii olacaktır. "

Diğer maddelerde mikerrer sigorta ihtisarı işletme imtiyazına mukabil;

- Milli Reasürans T.A.Ş. nin Maliye Vekaletine senede maksuten 500.000.- T.L. tediye edeceğini,
- Türkiye İq Bankası T.A.Ş. nden aldığı imtiyaza mukabil mezkûr bankaya senede esaslı 100.000.- lira ödeyeceğini, Maliye Bakanlığı ile İq Bankası hisseleri, Umumi masraflar ve amortismanlar dışırlıduktan sonra temettülinin tayinli esaslarını tesbit etmiş,

diğer maddelerde ;

- Mikerrer sigorta ihtisarı işletme imtiyazının 15 senenin nihayetinde hükümet tarafından temdit edilebileceği, yer almıştır.

Memleketimizde Devletin reasürans işlerine müdahalesinin muicp sebepleri esas menfaatinin korunması (ki bu hususa kama gerekçesi kama etmiş ve sebepleri "Reasürans ihtisarı" başlığı altında tartışılmıştır) ile birlikte:

1. Milli sigortacılığı himaye ve takviye etmek;
2. Reasürans muameleleri neticesinde harice giderek paranın miktarını azaltmak,
3. Reasürans muamelelerinden hasıl olacak kârden devlete bir gelir sağlamak,
4. Devlete bağlı bir reasürans müessesesinin sigorta piyasasında oynayacağı nisbet rol sayesinde bu piyasanın kuvvetlenmesine yardım etmektir.

1. Millî sigortacılığın himaye ve takviyesi:

Millî sigortacılığın himaye ve takviyesinin

1. Devletçi iktisadi bir zihniyetten doğmakta oldu-
gunu ve 2. 1939 senelerinde Türkiyemizde içinde bulunduğu
iktisadi şartlardan dolayı sanayinin, bankaların, sigorta
şirketleri ve diğer işletme branşlarının gerektirdiği bü-
yük sermayenin ancak devlet tarafından temin edilebildiği-
ninde gün içinde tutulması lazımdır.

Sigorta sahalarında millî müesseselerin pek zayıf
bir halde bulunması sebebiyle ve bu safa isale gayesi ile
hareket etmek mecburiyetinde bulunan idareciler sigorta
sanayinin rasyonalizasyonu, organizasyonu ve reorganizas-
yonu için devlet müdahalesinin zaruretine kanaat oldukları-
ndan ve dahili siyasi çeryanların tesiri altında kalmadan
iktisadi mülahazalarla hareket ederek hükümet erkânını uyar-
maçlar devletleştirme hareketi ile Türkiyede, bilhassa İkti-
sadi Devlet Teşekküllerinin gayreti neticesinde Millî Sigorta
Şirketleri kuruluşu, temin ettikleri sınıai rizikolar ve ras-
yonel faaliyet sonunda Türkiye'de tam bir üstünlük kurmuşlar-
dır. Nitekim bugün, millî sigorta şirketleri, memleketimizin
sigorta portföyünün prim tahsilatında %65.04, hasar tasmi-
natinde %66.59 nisbetinde ellerinde bulundurmaktadırlar.
Bunda devlet müdahalesinin rolü ne olmuştur Devlet'in res-
mî kanaatına müdahalesi sayesinde millî sigortacılığın

himaye ve takviye edilebileceği şüphesizdir. Bu esnasda Millî Şirketler yabancı şirketlere reasürans vermeyecekleri işleri aralarında reasüre edebilecekleri gibi harice de verebilirler. Diğer ise, "reasürans muamelesinin tamamen devletleştirilmesidir" ki, bunun tahakkukuna da imkân yoktur. Çünkü, sigorta tekniği; temerküz edecek istihsalin bir kısmını harice reasüre ve reasürörce de retrocede edilmesini zaruri kalmaktadır. Bu şekil ancak gidilen bir iktisadi rejimi tatbik eden memleketlerde tatbik sahaya bulabilmektedir. Karşın ekonomî esaslarının uygulandığı memleketimizde hususî sektöre diğer finansman müesseseleri açmak üzere tanınan hakların reasürans muamelesi ile iştigal etmek isteyen hususî sektörden sakınılması da iktisadi politikaya uyum kazandırmaktadır.

3. bir şekil olarak "sigorta sanayimizin reasürans ihtiyaçlarına imkânlarının son haddine kadar dahilinden temin etmesidir". Bunun da çeşitli faydaları olabilir. Fakat bu fikir nihai bir durum ulaşıncaya sigorta sektöründe millî sigortacılığın inkişafını kısıtlayıcı bir rol oynamaktan ileri gidemez. Ancak dar bir çerçeveden gülelendiyse yardımcı bir faktör olarak kabul edilebilir. Sigorta gibi riskin ufak parçalara bölünmesini teşvik eden bir karşılıklı dayanışma sektöründe ve bilhassa reasürans işlerinde haricî

iqbirliğınden ayrılmasını esas ittihaş eden bir politika-
nın tabbikine zaruret olduğunu da her an göz önünde bulun-
durmak lâzımlıdır. Bu halde esas sebep olan 1929 a tekad-
dım eden yıllardaki iktisadi duruma ilaveten sigortacılığın
içinde bulunduğı keşmekeş mawacehesinde milli sigortacılığın
takviyesi ve himayesi için devlet müdahalesi bir zaruret ola-
rak ortaya çıkmaktadır.

2. Reasürans muameleleri neticesinde harice gidecek
paranın miktarını azaltmak:

Harice reasüre edilen muamelelerin sigorta primle-
ri kamilen ecnebi memleketlerde kalmaktadır. Çünkü reasü-
rans primi;

- a) Reasürörün hasardaki hissesine,
- b) Reasürörün işletme masraflarından bir miktara,
- c) Kalırsa reasüröre düşecek kârı tahsis olmaқта-
dır.

i) Reasürörün hasardaki hissesi; Bir hasar vukuunda,
reasürörün risikoya iştiraki nisbetinde olacak ve dışardaki
reasürörden memlekete döviz olarak gelecektir.

ii) Reasürörün işletme masraflarından bir miktarı;
mühim bir masrafı karşılamak için ayrılmıştır. Fakat reasü-
rör bu miktardan kendisine reasürans verene gereken komis-
yonu da ödeyecektir.

iii) Kalırsa reasüröre düşecek kâr; reasüransın bağlı
bulunduğı riskelerde meydana gelecek olan değişikliklere
bağlıdır. Devamlı hasarlar mawacehesinde zararın inkılap

edecek ve reasürör tarafından ödeme idencesektir.

Milli Reasürans, teşkilinde nazara itibare alınan emillerden biri olan döviz tasarrufu milliyetçisi ile maddi ve teknik imkânlarla dayanarak sınırlı miktarda konservasyon yapmaktadır. Sigorta şirketlerimizin ve Milli Reasüransın konservasyonları ortalama olarak şöyledir.

	<u>Milli Reasürans</u> <u>o/o</u>	<u>Sigorta Şir-</u> <u>ketleri o/o</u>
Yangın branşında	51	35
Denizliyat branşında	44	22
Kaza branşında	58	36

Kendi nazdelerinde daha yüksek konservasyon nisbeti ve miktarı tutacaklarını ifade eden sigorta şirketleri Milli Reasüransı delaysizle tatbik edilmekte olan mecburi reasüransın ilgasını istemekteyseler de, riziko dağıtım bakımından bugün için buna imkân görülmektedir. Çünkü, şirketlerin aralarında reasürans alıp veremeleri kendilerine kalan o/o 75 üzerinden dahi filen pek olası miktarlarda yapılmaktadır. Sebabi, rekabette ve rizikoya daha iyi komlayon nisbatleri ile dışarıya retrosede edilmesinde aranmalıdır. Sigorta şirketleri üzerinde kalan miktarın Milli Reasüransın ilgası ile o/o 100 e çıktığı tasavvur edilse dahi, şirketlerin mali imkânları sebebiyle konservasyon hususundaki mevcut tutumu değiştiremeyecek ve memleket haricine daha geniş iş verilecektir. Böylece, memleket dahilinde temin edilen rizikoların o/o 90 ına yakın bir kısım, daha uygun komlayon nisbatleri teklif eden

ecnebi reasürörlere devredilerek daha fazla döviz çıkacak buna mukabil sigorta şirketleri daha yüksek bir kâr elde edeceklerdir.

Bir sigorta şirketi dışarıya verdiği işlerden temin ettiği komisyon nisbetleri ile yerli piyasadaki şirketlere vereceği işlerden alacağı komisyon nisbetleri arasındaki farklar sebebiyle aynı miktarlarda gelir elde edememektedir.

Bu şu sebeplere bağlanabilir.

1. Temin olunan ve reasüre edilen sigorta için tesbit edilecek komisyon nisbetinin harici reasürörlerin vereceğinden daha düşük olması;

Bir tarife rejimi cari olan memleketimizde yurtdışında bulunan tarife fiatları ve sigorta tarife komitelerinin tayin ettikleri hususi fiatlarla temin edilen sigortaların diğer bir sigorta şirketine reasüre edilecek kısmına, sigortayı temin eden şirket tarafından aynı prim nisbetiyle devri ve fakat bu şirketten alabileceğinin harici reasürörden temin edeceği komisyon ve kârı iştirak payından daha olacağı bedihidir. Bu nisbetle rizikoyu devralan sigorta veya reasürans şirketi de daha uygun şartlar teklif eden haricdeki reasüröre uhdesinde pek az bir kısım sükoyuktan sonra bakiyesini retrosede edecektir. Böylece milli şirketlerin tamamına tahsis olunacak riziko tekrar retrosede edileceğinden nezdlerinde tutulacak olan konservasyonda bir deği-

* Milli Reasürans ve Şirketler tarafından neşredilen yıllık İcra Meclisi Raporlarından istifade Tisaret Bakanlığınca tanzim olunan ve Başbakanlığa sunulan bir yazıdır.

çiklik olmayacak ve harice giden döviz miktarı yine de artacaktır.

3. Yerli sigorta şirketlerimizin dış memleket sigorta şirketleri kadar geniş imkana sahip olmalarını;

Nisbeten yeni olan milli sigortacılığın azaltılabilir prim gelirleri ve rezervleri ile tasarruflarını tahakkük ettikleri hasarları karşılayamadıkları takdirde, itibarları sarsılabileceği gibi, iflasa kadar da gidebilecekler ve halkın sigortaya olan itimadı tamamen ortadan kalkacaktır. Bu sebeple konservasyonlarını arttırıp memleket içinde tutmalar ve rezervlerinin nisbatını çoğaltmalar dahil, büyük bir felaket karşısında milli portföyün parçalanmamasına yine de mani olmaları lazımdır. Fakat mali imkânları daha yüksek olan yabancı şirketlere risklerini pasifize ve retrocede edilmesinde hem milli ve hem de kendi durumlarını korumak bakımından belirlenen fayda meydana gelir. Bu sebeplerle ortaya çıkan hakikat karşısında işlerin dışarıya verilmesinde zaruret vardır. Bu böyle olunca da dışarıya gidecek döviz miktarını azaltmaya imkân yektir.

Bu halde, kambiyo tasarrufu mülahazasıyla kurulan Milli Reasürans takip etmekte olduğu kuvvetli konservasyon metodu ile gayenin tahakkukunu sağlamaktadır.

(Bunlara ait istatistikî rakamlar şyledir)

Milli Reesürans tarafından Karice verilen primler ile alınan teminat ve Komisyonlar

YANGIN BRANŞI:

Sene	Milli Re. nin Prim	Karice ver. dişi miktar	Verilenin usulü ni prime nisbeti	Alınan teminat	Alınan Komisyon	Karice gi. den miktar
1954	9.954.565	4.966.044	% 49.89	1.527.960	2.027.731	+ 1.411.023
1956	10.991.876	5.469.097	% 49.76	3.015.002	2.296.171	+ 157.924
1957	12.077.360	5.813.366	% 48.13	1.949.278	2.389.971	+ 1.478.237
1958	15.458.233	7.842.097	% 46.76	4.245.442	3.040.433	- 43.778

HAYAT BRANŞI:

1955	5.792.951	2.524.928	% 43.76	1.151.448	1.096.622	+ 546.858
1956	5.685.041	2.762.603	% 48.60	1.926.733	1.030.338	- 194.388
1957	7.231.912	3.669.306	% 50.74	3.610.439	1.439.347	- 1.379.980
1958	9.420.690	5.369.727	% 57.00	2.496.853	1.983.833	+ 889.341

KASA BRANŞI:

1955	4.325.612	168.917	% 3.91	48.952	54.952	+ 65.778
1956	4.558.963	208.773	% 4.72	35.439	64.036	+ 109.002
1957	5.643.838	166.897	% 2.96	43.995	48.932	+ 73.970
1958	8.366.754	899.713	% 10.75	29.768	182.252	+ 687.693

Transfer edilen 4 senelik bakiyeler farkı ....

Yangın Branşı 3.003.306
 Hayat " - 138.469
 Kasa " 936.443

3 Branştan 4 senede usulü olarak transfer edilen 1.801.280

**Türkiyede Çalınan Sigorta Şirketlerinin Harice Verdikleri Primler
ile Aldıkları Teminat ve Komisyonlar**

YANGIN BRANŞI:

<u>Yıl</u>	<u>Sigorta Şirket- lerinin Prim</u>	<u>Harice verdik- leri miktar</u>	<u>Verilenin umumî orana nispeti</u>	<u>Alınan teminat</u>	<u>Alınan Komisyon</u>	<u>Harice di- ğer miktar</u>
1955	31.070.925	12.155.427	% 39.12	4.179.152	4.683.900	3.292.345
1956	36.236.472	14.652.916	% 40.44	7.234.087	5.730.548	1.688.281
1957	39.371.192	16.671.350	% 42.85	6.011.472	6.700.485	4.159.393
1958	51.541.329	22.755.057	% 44.15	13.756.160	8.795.574	203.323

HAYAT BRANŞI:

1955	19.397.152	9.053.362	% 46.67	2.422.983	2.956.459	3.643.920
1956	19.016.806	9.018.106	% 47.53	4.803.481	1.065.376	1.169.249
1957	24.347.949	11.411.790	% 46.87	9.155.315	3.249.783	1.593.308
1958	31.440.885	14.735.803	% 46.86	8.243.581	4.933.341	1.560.881

KAZA BRANŞI:

1955	16.005.423	6.145.690	% 38.40	1.629.227	1.760.165	2.765.298
1956	16.383.243	5.909.691	% 36.07	1.928.397	1.817.259	2.164.035
1957	19.516.327	7.496.722	% 38.41	3.417.131	2.194.142	1.885.449
1958	28.811.555	12.169.944	% 42.14	3.624.956	3.540.994	4.983.994

Transfer edilen 4 senelik bakiyeler farkı .... Yangın Branşına

9.343.342
4.780.742
11.796.776

Hayat
Kaza

3 Branştan 4 senede umumî olarak transfer edilen 25.922.860

Milli Reasürans T.A.Ş. nin Harice verdiği Primlerin Türkiyede Çalınan Sigorta Şirketlerinin Harice verdiği umumî primlerle Mukayesesi

<u>Sene</u>	<u>Şirketler tarafından harici reasürörlere verilen umumî Prim (3 branş yokluğu)</u>	<u>Milli Reasürans tarafından harice verilen Prim (3 branş yokluğu)</u>	<u>Nisbet</u>
1955	27.394.479	7.959.889	% 29.10
1956	29.600.713	8.440.253	% 28.51
1957	35.779.862	9.650.089	% 26.97
1958	49.640.804	13.511.537	% 27.22

Mevlaket prim tahsilatından aldığı o/e25 hissenin ortalama o/e35 ini harice plase eden ve retrosesyonlarından aldığı ortalama o/e35.88 komisyon neticesinde harice 4 senede 3.501.260 lira transfer eden Milli Reasüransa mukabil Türkiyede çalınan sigorta şirketleri kendilerine kalan o/e75 in ortalama o/e42.46 sını harice reasüre etmişler ve aldıkları ortalama o/e34.08 komisyon neticesinde harice 25.222.860 lira transfer ettirmişlerdir. Aradaki farkın rakamla ifadesi 22.151.530 liradır.

Bu rakamlar Milli Reasüransın kambyo tasarrufu mülahazası ile sigorta şirketlerinden mesula, 1958 de harice o/e27.22 nisbetinde daha noksan prim verdiğini ve konservasyonlarını daha yüksek tuttuğunu göstermektedir.

5. Reasürans muamelelerinden hasıl olacak kârden devlete bir gelir sağlanması:

Milli Reasüransın kuruluş statüsündeki madde dolayısıyla kuruluşta devlete gelir sağlayıcı bir mali gayenin de istihdaf edildiği bariz bir şekilde görülmektedir.

Kendisine imhisar mecburiyeti dolayısıyla iş verilmekte ve piyasa şartları ile rekabet gibi mülahazalardan eri olan ve sadece kasual mevzuata bağlı olarak iş kabul eden Milli Reasürans maliyenin imhisarından beklediği geliri temin etmek ve uhdesine tevdi edilmiş diğer vazifeleri başarmak için, sigorta şirketlerinin kendisine tevdi ettiği işlere, harici resürörlerin verdikinden daha az komisyon vermek mecburiyetindedir. Bu durum da, milli sigorta şirketlerinin mecburi reasüransa karşı cephe almalarına sebep olmaktadır. Fakat imhisar işletmeden güdülen gayede bir de devlet hissesinin azami hadde ulaşması istihdaf edilmektedir. Sigorta şirketlerinin bu husustaki itirazları her halde elde edecekleri kârın azalmasından ileri gelmektedir. Yoksa, talebin mahdud olduğu bir piyasada adetleri 36 kadar olan sigorta şirketleri tarafından yapılacak arz muvacesesinde tarife rejimi ve kontrolden kurtulmak isteyen bazı sigortacılar arasında yapılacak rekabet memleket sigortacılığının sarımsasına ve netice olarak maliyenin beklediği gelirin daha da azalmasına sebep olacaktır.

Kuruluşundan 1962 sonuna kadar Milli Reasüransın

elinde bulundurduğu inhisar dolayısıyla kârdan ayrılan o/öb6 hisseler hariç senede 300.000.- lira olan Maliyeye ödöğüğü aidat 3.600.000 milyon liraya balığ olmuştur.

4. Devlete bağlı bir reasürans müessesesinin sigorta piyasasında oynayacağı müsbet rol sayesinde bu piyasanın kuvvetlenmesine hizmet etmek:

Reasürörlerin sigorta şirketlerinin tatbik etmekte oldukları tarifeleri tatbik ve tediye ettikleri hasar tasminatlarını kontrol etmek istediklerini ve profesyonel reasürans müesseselerinin cari olduğu memleketlerde de kontrol, reasürörün hakkı olduğu tretelerle de tesbit olduğuna göre, inhisar rejiminin cari olduğu memleketimizde inhisarı elinde bulunduran Milli Reasürans T.A. Şirketi hem bu hakkı ve hemde treteler hükmi dolayısıyla yapacağı mürakabe ve kontrollerle piyasaya hakim olacak ve dolayısıyla sigorta endüstrisinin inkişafına hizmetten kaçınmayacak, bilakis inkişafına yardım edecektir. Çünkü şirketlerin inkişafı kendi mali yeterliğinin artmasını sağlayacaktır.

Milli Reasüransın kuruluş kanununda ve kanunun gerekçesinde, 50 şirketten 6 inin milli olduğunun belirtilmesi hariç milli sigortacılığın himayesinden hiç bahsedilmemekteyse de inhisar rejimi milli sigortacılığın bugünkü seviyeye ulaşmasında mühim derecede müessir olmuştur. Mesela; Kuruluş sırasında yabancı şirketlerin faaliyetine mani ne de tahdit edici kanunî bir tedbir alınmamış olmasına rağmen ec-

senelik şirketler, inkişaf eden milli şirketlerin faaliyeti yanında barınarak acenteliklerini tasfiye etmişlerdir. Devam edenler ise rekabet dahil edilecek bir seviyede bulunmaktadırlar.

Milli Reasürans T.A.Ş. eğer hâiz olduğu imhâre dayanarak ve yüksek tarifeler tatbik ederek fazla gelir teminine çalışmış olsaydı, milli sigorta piyasası bu derece inkişaf edemezdi. Mutlak bir tarife rejiminin tatbikinin zaruri ve reasürans tarifelerinin de sigorta tarifelerinin fevkinde çıkması mevzuat lehatından olduğu memleketimizde imhâre müessesesi bu tarifelerin tatbikine nezaret ederek, akseri ahvalde yıkıcı olma vasfını hâiz haksız rekabeti önleyici tedbirleri de alarak milli sigorta piyasasının inkişafına hizmet etmiştir.

Senelik şirketlerin memleketimizdeki temsilcilerinin Milli Reasürans T.A.Ş. nin kuruluşundan önce kendilerine rakip olacak milli müesseselerin inkişafına hizmet etmek istememeleri ile ve bunların kuruluş teşebbüslerini desteklememeleri normaldir. Böyle bir piyasada yeni yeni kurulacak sigorta şirketlerinin temin ettikleri rizikoyu reasürans yoluyla başka sigorta şirketlerine devretmeleri adeta imkânsızdır. Sigortacının teşebbüslerini yerine getirebilmesi için devamlı ve sağlam reasürans müesseselerine ihtiyacı olduğuna göre böylece henüz inkişaf etmemiş milli şirketlerin arkalarını dayamak mecburiyetinde oldukları kuvvetli reasürans müesseselerini tesis etmeleri de

zaruridir. O günkü şartlar altında yeni yeni kurulan milli sigorta şirketlerinin yabancı memleket reasürans piyasalarında yapacakları reasürans teğebbüsleri iltifata mazhar olmayacaktı. Çünkü memleketin sigorta şirketlerinin portföylerinin durumu ve sigorta neticelerini gösterir istatistikî malûmat yokluğu Avrupa reasürörlerine bir iş tevdiini, bilhassa yeni kurulmakta olan milli sigorta şirketleri için imkânsız hale getirecekti . Bu durumlar muvacehesinde memlekette reasürans muamelesine karşı duyulan ihtiyaç sebebi ile Milli Reasürans T.A.Ş. kuruldu. Türkiye dahilinde aktedilen bütün sigorta muamelelerinin iyi veya kötüünü tefrik etmekte olan e/c 50 sini kabul eden bu şirket, milli sigortacılığın inkişafına hizmet ve bilhassa tarife tatbikatının nept ve rupt altına alınması ile bir nizam tesis ediyor ve hasar tediyelerini kontrol altına alıyordu. Böylece, memleket sigorta portföyünün mahiyeti ve neticeleri tanzim olunan istatistikler marifetiyle belli olmaya başladığında, gerek Milli Reasürans T.A.Ş. nin gerekse diğer milli sigorta şirketlerimizin dış memleketlerdeki reasürans şirketleri ile müsait reasürans mukaveleleri aktetmeleri imkân dahiline girmiş oluyordu. Reasürans muamelesi, sigorta emniyetinin esası olduğuna, hasar vukuunda tazminatı reasürör ödeyeceğine göre milli sigortacılık, inkişaf imkânlarını temin etmiş oluyordu.

Bunun yanında bu meselese piyasaya sigortacı yetiştirmek hususunda takip etmekte olduğu politika ve kuvvet-

ii milli bünyesi sayesinde sigorta endüstrimizin için bir destek unsurunu da muhafaza etmektedir.

D. Kuruluştan 1959 sonuna kadar reasürans seyri:

1. 15 Senelik ilk çevre:

Kuruluş safhalarında, memleketimizde faaliyette bulunan yabancı sigorta şirketlerinin acenteliklerinde Milli Reasürans T.A.Ş. kuruluşu kendi aleyhlerine bir durum doğacağı şüphesi vardı. Bu düşüncesi 19 Temmuz 1939 tarihinden yıl sonuna kadarki Milli Reasürans T.A.Ş. nin yapıcı faaliyeti üzerine ertelenmiş kalmış olduğu gibi, işletmecisi imhisanın da sigortacılık lehine olacağı üzerinde bir temayül belirmiştir. 1930-1931 yıllarında bütün dünya piyasalarında beliren iktisadi buhranın Türkiye'deki tesirlerine rağmen neticesiz yine de şirket ve dolayısı ile milli sigortacılığın lehine bir durumun mevcut olduğunu göstermektedir. Şirket bu yıllara ait mesaisini daha çok kendi üzerinde muhafaza etmekte olduğu sigorta nisbetinin tezyidi imhisanın teminine hareketsiz, bunda da muvaffak olmuştur. 1932 - 1933 yıllarında iktisadi buhranın devam etmekte olmasından ve bine ve emtia fiyatlarının düşüklüğü sebebi ile Yangın Tarifesi tanzil edilmiş, fakat buna mukabil yangın hasarları yüksek olmuştur.

1934 yılında Hükümetçe alınan iktisadi tedbirlere paralel olarak sigorta ve reasürans muamelelerinde bir

artık husule gelmiştir. 1935 yılında 1. beş yıllık endüstri planının tatbik edilmeye başlanması, kendini sigorta sahasında da göstermiştir.

1935 yılında reasürans işleri normal hadler dahilinde inkişafa devam etmiştir. Föniks ve Vien ile ona bağlı Milli Sigorta şirketleri muhtelif sebeplerle aciz haline düşmüş ve tasfiye edilmeye başlanmıştır. Bu hal bu şirketlerde bilhassa hayat sigortası aktetmiş bulunan orta halli kimselerin mühim kararlarına uğramasına sebep olmuştur. Milli Reasürans T.A.Ş. hükümetten aldığı direktiflerle alakalıların sigortalarını deruhte ederek sigortaya devanlarını temin sureti ile zarardan azami derecede vikayelerini sağlayıcı tedbirler almıştır. Memleketimiz sigortacılık tarihinde ilk defa karşılaşılan bu neviden bir hadise alınan tedbirler sayesinde etkisi umumiyede çok iyi tesirler husule getirmiştir. Hayat Sigorta branşında mühim bir memleket servetinin kaybolmaktan kurtarılması için ve memleket sigortacılığının inkişafını sağlamak amacıyla Ocak 1937 yılında itibaren yangın ve nakliyat branşları mükerrem sigorta hissesi hisseleri o/60 den o/o 75 e çıkarılmıştır. Tezyid edilen bu miktar ise, memleket dahilinde çalışan sigorta şirketlerinin teknik kabiliyetlerini yükseltmek gayesi ile, kendi işleri haric olmak üzere ve retrosesyon tarikiyle sigorta şirketlerine tekrar iade edilmiştir. Hükümet tarafından hissesi müddetinin sona erme tarihine kadar devamına karar verilen bu tezyid sayesinde iki şirketin aciz düşmeleri sebebiyle zarara uğrayan sigortalıların zarardan vikayesi

temin edilmiş olduğu gibi, Milli Reassürans T.A.Ş. nin memleket sigortacılığı üzerinde oynamakta olduğu nispeten rol tekrar belirmiştir. Teknik sahada alınan bu tedbirler yanında, reassürans yoluyla harice çıkacak döviz miktarının aşırı haddede tenzilde temin edilmiş bulunmakta ve aynı zamanda memleket sigorta sanayii daha sağlam esaslara bağlanmış olmaktadır. 1938 ve 1939 yıllarında tarifelerin halk lehine tenzili gerekmiş ve fakat daha çok iş sağlandığından portföyde bir artış husule gelmiştir.

1940 yılında mecburi senyon limiti tekrar o/o50 ye indirilmiştir. Avrupada devam etmekte olan harbin Akdenize sirayeti ile, memleketimizin ihracat ve ithalatını ve sahillerimizin arasında yapılan nakliyatı almış kadar eden deniz harp tehlikelerinin temini meseleleri ehemmiyet kazanmıştır. Bu nev'i tehlikelerin dış ticaret hacimleri memleketimizden daha müsait olan memleketlerde devlet ofisleri vasıtası ile veya uzun masıfe malik ve geniş ihtiyatlara olan sigorta şirketleri arasında tevzi sureti ile temin edilmeleri dolayısıyla memleketimizde, harp tehlikelerinin temini hükümetin direktifleriyle, mevzuatının maliyetlerini tasvii etmeyecek şekilde Milli Reassürans T.A.Ş. tarafından deruhte edilmiştir. Milli Reassürans T.A.Ş. uhdesine düşen bu vasiyeti, sermayesi, ihtiyat ve portföyü sayesinde hariceten temin ettiği reassürans imkanları ile, memleket dahilinde çalışan yerli ve yabancı sigorta şirketlerinin imkânlarına birleştirilerek bir lebirliği tesvii ettirmiş, sadece kabota

ve ihracatta değil bir kısım malların ithalatının sigortalarında da lora etmiştir. Aynı zamanda yükselme temayülü gösteren sigorta fiatlarını bulayarak prim spekülasyonuna mani olmuştur.

Harp ve muhaberet yavaşlığı dolayısı ile ve aynı zamanda, kuruluş safhasından çıkma dolayısıyla yabancı renesyonerlerle akdedilmiş bulunan mukaveleler iptal ve 1950 de o/ol7 den o/e 15 a çıkarılmış olan yangın kotpar hissesi o/ol5 e, nakliyat kotpar hissesi de o/e 15 den o/e 33 e yükseltilmiştir.

Kuruluşunun 13. yılını rastlayan 1941 yılında memlekette yerli ve yabancı sigorta şirketlerinin prim tahsilatı 14.038.072 liraya baliğ olmuştur. Milli Reasürans bu prime tahsil eden her türlü riskler karşısında uhdesine tevdi edilmiş bulunan mükerrem sigortacılık hizmeti ile tazminat işlerinde her türlü mürakabe vazifesini -harp ve harbin doğurduğu enflasyonist tesirler sebebi ile memleket iktisadiyatında beliren güçlüklerle rağmen- yerine getirmiştir. Prim artışına paralel olarak tazminat bediyeleri de artmıştır.

Bu durum muvacehesinde ayrılmassa mutet ihtiyatlar fevkinde ihtiyat tesisine bilhassa dikkat edilmiştir.

Milli Reasürans T.A.Ş. nin ilk 15 senelik imtiyaz müddetinin sona erdiği 1943 yılında da milli sigortacılığa inkişafı için gerekli gayretler sarfedilmiştir.

2. 10 senelik ilk temdit devresi:

Milli sigortacılığın inkişafı için gerekli gayretler sarfedildiğinden. 1944 senesinde memleket sigortacılığına yaptığı müsbet hizmetleri görülen reasürans inhişarı 1953 senesi sonuna kadar mecburi senyon nisbeti aynen muhafaza edilerek 10 sene müddetle temdit edilmiştir. Milli Reasürans T.A.Ş. risikolarına büyük bir kısmının dahilde tutulması hususunda takip edilen politikaya devam etmiş ve memleket prim tahsilatı 20.000.000 liraya ulaşmıştır.

1945 yılı içinde herbin sene ermesi ile nakliyat sigortaları içinde yer almakta bulunan harp risikoları sigorta fiyatları asgari nisbetlere indiğinden bu branşın prim gelirinde, bir sene öncekiye nazaran yarı yarıya bir azalma olmuşsa da diğer sigorta branşlarının müsbet neticeleri sayesinde, umumî gelir hacminde yine bir leyha durum sağlanmıştıdır.

Merhindeki İq ve Ziraat Bankaları Pasak Depoları yangını ile Umumî Kaynakların Unkapanı deposu yangını sebebi ile 1946 yılı yangın branşı yıllık safi primi pek düşük netice vermiştir. Bu tecrübe üzerine nakliyat branşında uzun yıllardır beri ayrılması bir şirket politikası haline gelen fevkalade zararlar karşılığının yangın branşında da tatbiki-ne bu yıldan itibaren başlanmıştır. Umumî harp yılları içinde kifayetsizliği göze çarpmayan tarife kifayetsizliklerinin de ele alınarak tetkikine başlanmıştır.

1946 yılında; kuruluşta beri aynı portföye

retrosesyonlarla beraber emsalyen nisbette iştiraki tesp ettiren ve kayfiyet itibarı ile portföye dahil rizikolar- da şirket lehine bir seleksiyon ve tafriha müsait bulun- mayan kot-par sistemine göre aktolunan mavi yangın ve nak- liyat retrosesyon mukaveleleri, portföylerin ihtiva ettiği rizikolar kayfiyet ve kamçiyet itibarıyla bir ayıklamaya tabi tutulduktan sonra - arzının retrosede edilmesine im- kân veren - ekseden sistemine göre yenilenmiştir. Bu suret- le, herp sonu ihtimallerine karşı emniyet sağlanmış, şir- ketin teknik kudret ve menfaatler ile şirket uhdesinde sak- lanan paylar arttırılmıştır. Böylece tesis senediinde mü- deleş; harise dâvis çıkmasını kolayacak tedbirlerden biri- ne suretle orijnek imkânı elde edilmiştir. Bu yıla kadar - siraekseden denen - portföyden taşınan toplu ve aşırı teh- likelerin devredildiği Londra piyasasına da Yangın ve Nak- liyat ekseden tretelerinden hisseler verilerek dış müness- betler genişletilmiştir. Ticaret Bakanlığı Sigorta Tetkik Heyetinin Yangın, Nakliyat, Kaza ve Hayat Komiteleri Milli Reasürans T.A.Ş. sakofında çalıqmaya ve sigorta şirketleri- nin tatbik edecekleri fiatları tesbit emeye bağlanmışlardır. Aynı zamanda komiteler muhtelif sigorta branşlarına ait umumî şartların tekemmülünü sağlayacak tetkiklerle de ve- zifelenmişlerdir. Yeni tretelerin Yangın ve Nakliyat branşlarında sağladığı iyi neticeler ilişik istatistik cet- velinde görülebilir.

1948 yılından itibaren tatbikine bağlanan ekseden sistemi ile retrosesyon mukavelelerinin şirket lehine hasıl ettiği münabet neticeler 1949 yılında tahakkuk etmiştir. Konservasyonlarda beklenen artış istihsal edilmiş ve bu suretle şirket bünyesinin memleket sigorta ihtiyacalarını geniş şekilde karşılayacak bir inkişafa doğru kuvvetli bir adım atılmıştır. Yangın branşında portföyden taşınan toplu ve aşırı tehlikelerin plase edilebilmesi için Avrupa retrosesyoncuları ile varılan anlaşmalar neticesinde 1950 yılından itibaren münabetlerin daha uygun bir şekilde taadili sağlanmıştır.

1950 yılında, Türk sigortacılığının kuvvetle ihtiyaç hissettigi kalifiye eleman yetiştirilmesi konusunda gerekli program hazırlanarak tatbikata geçilmiştir. Bu ödüleden olarak sigortacılık kurum faaliyetine geçmiş ve mesullerinden ikisinin Avrupaya staja gönderilmesi kararlaştırılmıştır. Ayrıca sigortacılığın ve sigortanın ehemmiyetini geniş halk kitlelerince talep edilir bir lüzûm olduğunu tabir ettirmek gayesi ile reklama ehemmiyet verilerek, gazete ve radyo yayımlarından faydalanılmaya başlanmıştır. Tarife tatbikatının seyri ve neticelerini doğru olarak takip edebilmek için lüzûmlu inşaf malumatın teknik metodlar dahilinde derlenmesini teminen lüzûmlu tedbirlere tevessül edilmiştir. Branşlar itibarı ile istihsal Nakliyat haric diğerlerinde artmıştır. Yangın branşında bir sene süresine nazaran artış nisbeti o/oo,60, Kaza branşında o/oo,42 dir. Nakliyat

branşındaki prim oranı bir sene önceine kıyasen o/o 3,55 bir azalış kaydedilmiştir. Hayat branşında 1950 yılında etkilenen poliçelerin toplam mablagı 20.058.631 liradan ibaret olup, sene içinde yapılan iptaller 17.893.967 liraya baliğ olmaktadır. Böylece 41 yıllık Hayat Sigortaları istihsal muhaselesi yaklaşık 56.000.000 liraya baliğ olabilmektedir. Bu rakam, memleket hayat portföyünün yarısı olduğuna göre nüfus başına 5.- lira gibi çok küçük bir miktarda mablag isabet etmektedir. Diğer memleketlerde bu rakamın binlerce mislinin fert başına isabet ettiği düşünülürse, memleketimizde Hayat sigortalarının inkişafa mazhar olmadığı tesadüf mücip bir hakikat olarak tezahür ettiği görülebilir. İnkişafa mani sebepleri; dış finanslar ile fertlerin satın alma güçlerinin kıfayetsizliğinde aramak yerinde olur.

1951 yılında yangın branşının prim yekûnunda bir sene önceine kıyasen o/o 14,3, Halkiyat branşında o/o15, kaza branşında o/o68,15 nisbetinde artış müşahade edilmiştir. Milli Reasürans tesile senedinin icaplarından biri olan memleketi kalifiye sigortacı yetiştirme programı dahilinde hareketle, sigorta endüstrisinden iki kişi ve Üniversite ile yüksek okul mezunları arasında yapılan imtahana katılan bir kişi yabancı memleketlere staja gönderilmiştir. Bu faaliyetlerden olarak, getirtilen delikli kart makineleri ile istatistikî malûmatın derlenmesine ve memleket içi ve dışındaki olaylar "Sigorta Haberler Bülteni" vasıtası ile sigorta endüstrisine duyurulmaya bağlanmıştır. Sigorta Tetkik Kurulunun hazırlanan

Hayat Poliçesi Umumi Şartları ile Motörlü Kara Nakil Vasıtaları Tarifesi ve Fardi Kara Sigortaları Tarifesi tatbik mevkiine konmuştur.

1953 yılında Yangın branşının prim geliri e/016,65, Nakliyat branşında e/015,50, Kara branşında e/050,74 nisbetinde bir artış kaydetmiştir. Kara branşındaki bu artışa nazaran hasar nisbeti e/0117,54 olup neticede 1.160.557 lira zararla kapanmıştır. Bu miktar memleket portfolyüsünde yerini olduğuna göre memleket hasar miktarı 2.377.114 milyon liraya baliğ olmaktadır. Millî Reasürans bu yıl zarfında tesis seveli ahkâmına istinaden bütün fonksiyonlarını yerine getirmiştir. Yeni Nakliyat Umumi Şartları Bakanlığın tasdikine ihtiren cylemiş olup 1953 yılından itibaren tatbik edilmeye başlanmıştır. Motörlü Kara Nakil Vasıtaları tarifesi arttırılmış ve prim gelirine inikası ancak e/088 nisbetinde artış olmuştur. Hasar nisbeti ise e/085,47 dir. Yangın branşının prim geliri artış nisbeti e/015,76 olup hasar tediye nisbeti e/075,61 e yükselmiştir. Bir sene önceki hasar nisbeti olan e/085,06 olduğuna ve yüksek hasar tediyelerine rağmen e/09,45 bir azalma temin edilmiştir. İthalatın azalması sıvacesinde Nakliyat branşı prim geliri azığı yukarı bir sene önceki seviyesini muhafaza etmiştir. Hasar nisbeti ise bir sene önceki e/044,69 nisbetine nazaran e/035,47 ye düşmüştür.

3. 5 senelik 2. tamit devresi:

Millî Reasüransın işletmekte olduğu Mikerrer Si-

gorte ihtisarının 5 senelik ikinci devresinin başladığı 1954 yılında, hükümetin ilgili mercileri tarafından yapılan tetkiklerin hitam bulmaması, olması sebebi ile, ihtisar; 31 Aralık 1959 tarihine kadar usatılmıştır. 1954 tarihinden itibaren Hayat sigortaları ihtisar dışı bırakılmıŝ ve mecburi sesyonlar o/e50 den o/e30 a indirilmiştir. Bunun üzerine seden şirketlerle reasürans aranzındaki mukevelelerin inkıtasız devresinin sağlanması için hususi anlaşmalar yapılmıŝtır. Mecburi sesyonun o/e50 den o/e30 a indirilmiş olmasına rağmen Yangın branşında prim geliri artış nisbeti bir yıl boyunca kayasen o/e7,85, Nakliyat branşında o/e12,76 Kaza branşında o/e22,67 dir.

1955 yılı, mecburi sesyon nisbetlerinin o/e50 den o/e30 a indirildiği ilk tatbikat yılına tekbül etmektedir. Ihtisarın 1959 yılına kadar devam etmesi hususunda Ticaret Bakanlığı ile Türkiye İş Bankası arasında ilk mukevelere mltenezir yeni bir mukevele imzalanmıŝtır. Yangın branşının prim gelirinde o/e10, Nakliyat branşının prim gelirinde o/e10 bir azalma niŝhede edilmesine mukabil hasar nisbetlerinin dliŝliđliđi muvacehesinde neticeler leyne tezd- bir olmuştur. Kaza branşı prim geliri artmaya devam etmiş ve hasar durumu nispet bir seyir takip etmiştir. Neticede bütün branşlarda istisnasız artışı o/e30 ye ulaşmıştır. Sigorta şirketlerinin Teftiş ve Milyakabesi Hakkındaki Kanun Türkiye Büyük Millet Meclisine tevdi olunmuş ve alakalı komisyonlarda mltakoresine bağlanmıştır.

1956 yılında, umumî prim istihsalî geçen yılın 25.072.538 lirasına mukabil 297.968 lira artarak 25.070.507 liraya baliğ olmuştur. Yangın branşı e/o10,42, Kaza branşı e/o5,39 nisbetinde bir prim geliri artışı sağlanmış, nakliyat branşında e/o 1,86 nisbetinde prim geliri azalışı müşahade edilmiştir. Hayat branşında ihtiyarî reasürans kabulüne devam edilmiş olup elde edilen yeni istihsal 1.770.000 lira-lık kapitale baliğ olmuştur.

1957 yılında Yangın, Nakliyat ve Kaza branşlarının umumî prim istihsalî bir yıl öncekiye nazaran e/o17,5 nisbetinde artarak 29.621.152 liraya ulaşmıştır. 1956 yılında ise bu nisbet 1957 ye nazaran e/o23,18 nisbetinde bir artış kaydetmiş ve prim hasılatı umumî yokunu 37.967.995 lira olmuştur.

Sen temdidin nihayete erdiği 1959 sonunda umumî prim hasılatı e/o30 nisbetinde bir artışla 49.447.990 liraya çıkmıştır. Yangın branşında e/o19 prim artışı müşahade edilmiştir. Nakliyat branşında bu nisbet e/o70, Kaza branşında ise e/o33 dir.

IV. Mükerrer sigorta İhissarının 4. defa Temdidinden Zammına kadar ki durumu:

İlim adamları, sigortacılar, sigorta şirketleri, Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği ve basın tarafından vaki olan temenniler, düşünceler ve neşriyat sonunda tebliğ edilmiş fikirlerden mülahazalar olarak T.C. Ticaret Bakanlığınca, yapılan teklif neticesinde Bakanlar Kurulunun 24.9.1960 tarihli toplantısında alınan kararı ile Mükerrer Sigorta İhissarı 1.Ocak.1960 tarihinden 31.Aralık.1960 tarihine kadar 10 sene müddetle 4. defa temdit edilmiş, 1954 yılından beri tatbik edilmekte olan mecburi kesyon nisbeti, bu temditte o/250 den o/225 e indirilmiş ve İhissarın aşağıda yazılı esaslar ve şartlar dahilinde işletilmek üzere Milli Reasürans T.A.Ş. ne devir ve temdidini için Türkiye İş Bankası A.Ş. ile mukavele akti hususunda Ticaret Bakanlığınca yetki verilmesi kararlaştırılmıştır.

Mükerrer Sigorta İhissarının işletilmesine dair esaslar ilk mukaveledeki esaslardan daha geniş bir şekilde şöyle tesbit olmuştur.

1. Milli Reasürans T.A.Ş., sigorta şirketlerince kabul edilen, hayat kısmı hariç, herşeyi sigortalara tatbik olunan tarife fiyat ve şartlarının Ticaret Bakanlığınca veya ona izafeten tarife komitelerinde kabul ve tasdik edilmiş bulunan

- Ticaret Bakanlığının Başbakanlığa yazdığı muhtıra
- T. İş Bankası A.Ş. ile imzalanan mukavele

tarife ve talimat hükümlerine uygun olup olmadığını tetkik ve mürakabe edecek ve tesbit edeceği enfraksiyonlardan mütavallit farkları tarife nisbetlerine irca sureti ile sigorta şirketlerinden talep ve tahsil yetkili olacak ve yapacağı mürakabe neticesinde bulacağı tarife enfraksiyonlarını her ayı takip eden onbeş gün zarfında Ticaret Bakanlığına bildirecek ve bu mevzuada gereğinde Bakanlıkça verilecek talimata göre hareket edecektir.

2. Milli Hasarları Şirketi, riskünün tahakkuku halinde vaki hasarın tesbiti için sigorta şirketlerince yaptırılacak ekspertizlerde asistanlar bulunduracak ve hasar ve tazminat miktarının sigorta ve investisyon şartlarına uygun olarak tesbit ve tediyecisi mürakabe edecek ve her halde ödenecek tazminata vaki hakiki zararın fevkinde tesbit ve tediyesi sureti ile sigortanın hakıs kâr ve intifa vasilesi olmasını sağlamak hususunda lezmeden tedbirleri alacak ve bu hususta Ticaret Bakanlığına gereğinde verilecek talimata göre hareket edecektir.

3. Milli Hasarları T.Ş. Şirketi gerek kamu, talimatname ve gerek bu kararnameye hükümlerine tevfikten sigorta şirketlerince kendisine devredilecek inhisar hisselerinin zamanında ve tamamen devredilip edilmediğini ve yukarıda 1. ve 2. fıkralarda yazılı tarife tatbikatı ile hasar tesbitleri ve tazminat tediyelerinin sureti caryanını tetkik ve mürakabe etmeye yetkili olup, sigorta şirketlerinin bu mevzuata müteallik kayıt ve dosyalarını müfettişleri marifeti ile teftiş ve kontrol ve bu teftişlerin neticesinde

riai üç ayda bir rapor halinde Ticaret Bakanlığına arz ve bu hususta, Bakanlığın gereğinde verilecek direktiflere tevfikat hareket edecektir.

4. Milli Reasürans T.A.Ş., sigorta şirketlerince kendisine devrolunan hisselerden mütevellit alacaklarına reasürans mukaveleleri ile tayin edilmiş bulunan mehillor içinde tamamen tahsili hususunda gerekli takibata yapacak ve mukaveleyi vadeler sonunda vucubilede borçlarını ödemiş sigorta şirketleri hakkında gerekli yapılması üzere her üç ayda bir borçlu şirketlerin durumunu gösterir bir raporu Ticaret Bakanlığına gönderecek ve Ticaret Bakanlığınca bu mevzuada gereğinde verilecek talimata göre hareket edecektir.

Bakanlar Kurulunca tesbit edilen bu esaslar üzerine T.C. Ticaret Bakanlığı ile Türkiye İş Bankası A.Ş. arasında akdedilen mukavelelerin 1. maddesi: Hayat harici, diğer sigortalarda mecburi sermaye nisbetinin e/100 olduğu, 2. maddesi: Eski paragrafda dermiş bulunan 4 hususu dermiş ve diğer maddeler sırası ile:

- Mükerrer sigorta imhalarının işletme intiyasına mukabil Milli Reasürans T.A.Ş.'nin Maliye Bakanlığınca sermaye ödemesinde olduğu miktarı aynı mahafaza etmiş,
- Milli Reasürans T.A.Ş. kırsal Maliye Bakanlığının ne surette iştirak edeceği esaslarını ve bunları: "Fenni intiyat akçelerinin ve bilhassa umumî masraflarla emortismanların Maliye Bakanlığınca tediye edilecek nakit miktari ile ilgili intiyatın Türkiye İş Bankası A.Ş.'nin Milli

Reasürans T.A.Şirketine devri mukabilinde mezkûr banka-ya azami 100.000 lirayı tasarruf etmemek şartı ile ita edeceği senevi aidatın tefrikiinden sonra tesbit edilecek safi temettüden: o/010 oranı kısmi ihtiyat akçesine ayrılacağını, o/04,75 inin mezurlara ikramiye olarak tefrikiini, hisse senetlerine o/o 7 birinci temettü hissesi ayrılacağını, safi temettüden kısmi ihtiyat ile mezurlara ödenecek ikramiye çıkarıldıktan sonra kalanın o/050 inin hükûmete ve o/05,50 sinin müesses hisse senetlerine tediyecini, safi kârden de sayılanların temzilinden sonra kalanın 2. temettü hissesi olarak hisse senetlerine tediyecinden ibaret bulunduğu şartlarını koymuştur.

Diğer maddeler:

- Türkiye ve yabancı memleketlerde sigorta branşındaki hareketlerin seyriini takip ile tahkikatlar hakkında gerekli teşriyatın Milli Reasürans T.A.Şirketince yapılacağı,
- Milli Reasürans T.A.Ş. nin hariçle yapacağı mukavele esaslarının Bakanlığa bildirileceği,
- Daimi komisyoner vazife ve selahiyetini hain Ticaret Bakanlığı temsilcisinin Milli Reasürans T.A.Ş. nde vazife göreceği,
- Maliye Bakanlığının müdahalesinin Milli Reasürans T.A.Ş. nede çalışacağı,
- Yabancı memleketlere sigortacılık üzerinde ihtisad yapmak üzere gönderilecek kimselerin masraflarının Milli Reasürans T.A.Ş. nede karşılanacağı,
- Maliye Bakanlığının tediyecisi mukabil o/050 temettül hissesinin usulü ödeneceği esaslarını,

tesbit olmaktadır.

Mukavelelerin Ticaret Bakanlığı ile Türkiye İş Bankası A.ř. arasında imzalanmasından sonra Bakanlığın merkez bankaya yazdığı bir mektupta, sesyon komisyonlarının o/o2,5 arttırılarak Yangın branşında o/o35 e, Nakliyat branşında o/o30 a ve Kaza branşında da o/o35 e çıkarılması olduğu derpiş ile teyidi talep edilmiştir. Sigorta şirketlerinin bu yeni sesyon komisyonlarından istifade edebilmeleri için de; Milli Reasürans T.A.ř. ile anlaşma yapmış olmaları, vadelerinin haliçinde borçlarını ödemiş olmaları, ödemedikleri takdirde borç hakikyetleri üzerinden o/o5 temerrüt faizi yürütüleceği, bunun mukaveleye derci, yeni sesyon komisyonlarına üzerinde tenzili icap ettirecek bir durum mevcudesinde de Bakanlığın izninin istihsalini müteakip tenzili hakkının Milli Reasürans T.A.ř. ne verilmiş olduğu derpiş edilmektedir.

Böylece çalışın esasları tesbit olunan Milli Reasürans T.A.ř. nin teknik faaliyeti hâlen şöyle işlenmektedir.

Milli Reasürans T.A.ř, malî bünye,iş hâmi ve teertibelerine göre her sigorta şirketinden kendisine intikal eden işlerden bir kısmını uhdesinde saklar. Konservasyonu olarak saklanan bu nisbetler her sene malî bünyeye göre değişmektedir. Bu "mahruz hisse" dışında kalan kısım bir miktarı yine memleket içindeki diğer sigorta ve reasürans şirketlerine, bunun haricinde kalan kısım ise, memleket haricine retrocede edilir. Memleket haricine yapılan devirde reasüre

edilen miktar kadar bir döviz dışarıya çıkması olmaktadır. (x) Şüpheli: Tungun branşında 0/042,50, Nakliyat branşında 0/032,50, Kaza branşında 0/027,50 kadar bir komisyon retrosezyon komisyonu olarak devredilen miktarlardan alınır. Bu komisyonlar ve hasarlardan harici reasürörlerin hissesi memleketle iade edilmekte olduğuna göre ve son sonuçlarda devamlı olarak zararlı neticesizler varken Kaza branşının teminatı sebebi ile dışarıya çıkandan çok, memleketle döviz girmekte olduğu da söylenebilir.

Bunlara ilaveten harici reasürörlerin sene sonlarında tahakkül eden teknik kârlarından reasürans yolu ile ettikleri iştirak nisbetinde her şirket hisse alırlar ki, bu da memleketle bir döviz iadesi demektir.

Bu tathikat hem Millî Reasürans T.A.Ş. hemde direkt sigorta şirketlerinin reasürans muamelesi için aynı olduğuna göre Millî Reasürans T.A.Ş. nin kuruluşunda istihdaf edilen bir gaye tamamen tahakkük etmiş olmaktadır.

Faaliyet mekanizmasına kısaca ya ki bu temattan sonra 1 Ocak 1960 tarihinden 31 Aralık 1962 tarihine kadar geçen hesap devresindeki istihsal durumu şöyledir:

1960	1961	Ortalama nisbeti e/o	1962	Ortalama nisbeti e/o
41.033.318	45.509.551	10,46	52.492.703	12,80

İstihsalin branşlara dağılışı ise şöyledir.

	Sene	Prim	Değişiklik nisbeti
Yangın Branşı	1960	17.384.886	- o/o 6,75
	1961	17.886.884	+ o/o 2,10
	1962	22.301.026	+ o/o 26,53
Nakliyat Branşı	1960	10.874.185	- o/o 58,86
	1961	11.341.170	+ o/o 10,40
	1962	11.465.397	+ o/o 1,09
Kana Branşı	1960	9.888.881	- o/o 8,86
	1961	13.211.489	+ o/o 33,9
	1962	13.788.881	+ o/o 41,74

Hasyon nisbetlerinin o/o 80 olduğu 1959 yılına umumî prim istihsalî 49.447.890 lirası olduğuna göre, o/o 85 e indirilmenin tesiri altında 1960 yılında elde edilen 41.035.516 liraya kıyasen 8.412.674 liralık bir azalma görülmektedir ki, bunun nisbî ifadesi -o/o 17,01 dir. Fakat 1961 yılında elde edilen prim geliri oto kasko ve mali mesuliyet sigortalarındaki nisbet faaliyet sayesinde 1959 seviyesine ulaşmıştır.

Elde edilen primlere mukabil Hayat branşı hariç hasar rakamları şu seviyeyi takip etmiştir.

1959	1960	Nisbet	1961	Nisbat bat	1962	Nisbat bat o/o
15.166.563	19.921.019	o/o 13,25	18.264.730	80	25.267.022	33,34

Priz miktarında vaki artışı nazaran hasar tazminatları da artmıştır.

Kasallık hasar rezervleri, komisyon farkları, retro-cesyonerlere devredilen primler dolayısı ile ayrılan miktarlarda hesaba ithal edildiğinden ve diğer kaynaklardan elde

edilen gelirler ile umumî masraflar, vergiler ve aidatla-
rın tesvili neticesinde Millî Reasürans T.A.Ş. :

1960 yılında	2.810.146	lira
1961 "	2.365.335	"
1962 "	2.081.805	"

net kâr etmiştir. 1962 kârı ise 1.776.688 liradır.

Kurulduğu 1959 senesinden 1962 senesine kadar geçen
34 faaliyet yılı içinde Millî Reasürans T.A.Ş. ve Türkiyede
çalışan sigorta şirketlerinin kaydettiği toplam ve mesle-
ketinin sigortacılığının durumunu gösterir tablo ilişiktir.

* * *

MILLI REZERVANS T.A.Ş. nin KURULUŞUNDAN 1962 YILI SON
HABERLER, KONSERVASYON VE HEMLEKİT PRİM V

Yıllar	YANGIN			MARLIYAT			K A Z A	
	Alınan	PrİM verilen	Hesap	Alınan	Verilen	Hesap	Alınan	PrİM Verilen
1929	829.083	748.771	25.841	281.217	275.480	46.683	17.041	-
1930	1.740.334	1.573.386	439.406	447.277	412.281	203.039	48.753	-
1931	1.569.822	1.371.933	640.654	311.030	282.815	145.744	39.107	7.455
1932	1.367.401	1.170.425	800.981	261.900	240.155	133.910	43.157	19.381
1933	1.285.380	1.104.862	501.802	267.302	243.152	76.063	46.700	30.064
1934	1.228.218	1.055.970	355.561	317.639	289.051	112.319	40.541	22.836
1935	1.180.873	1.018.567	243.929	301.330	349.543	115.782	42.556	26.063
1936	1.127.323	971.570	305.740	372.800	344.201	172.716	42.144	25.746
1937	1.817.868	1.632.034	190.251	707.600	651.475	455.201	52.367	32.622
1938	1.795.741	1.589.045	404.617	761.100	696.384	282.196	88.456	58.970
1939	1.784.594	1.591.144	1.696.203	861.000	791.073	353.733	74.208	46.062
1940	1.244.800	1.029.791	537.602	1.061.300	923.123	288.571	96.155	39.909
1941	1.420.380	1.091.427	746.320	2.271.000	1.523.735	455.613	60.770	39.331
1942	2.089.879	1.619.381	837.791	4.781.000	3.037.558	1.389.197	168.570	86.136
1943	2.640.832	2.052.614	1.105.336	6.101.000	3.875.807	1.778.707	162.500	78.358
1944	3.146.265	2.489.036	1.495.390	6.761.000	4.273.517	2.306.048	188.249	88.370
1945	3.397.221	2.543.093	818.387	3.581.000	2.219.626	929.326	167.888	77.179
1946	3.799.768	2.952.157	2.429.253	2.731.000	1.838.728	962.641	176.804	82.042
1947	4.715.373	3.702.832	2.390.754	4.711.000	2.861.473	1.329.814	309.484	191.961
1948	5.518.105	2.648.946	2.787.468	3.571.000	2.375.815	1.605.529	541.291	269.541
1949	6.239.555	3.016.031	2.343.094	4.481.000	3.204.118	1.472.493	610.389	314.106
1950	6.774.283	3.196.598	6.145.673	4.307.000	2.458.459	1.644.931	796.069	78.245
1951	7.724.470	3.800.999	2.237.508	4.951.000	2.764.449	1.944.884	1.338.729	150.456
1952	9.010.669	4.496.158	7.306.868	5.761.000	3.355.307	2.523.580	2.017.983	155.113
1953	10.250.980	5.189.119	3.545.413	5.701.000	3.524.619	2.163.904	2.464.010	193.787
1954	11.055.534	5.648.184	10.841.576	6.431.000	3.994.471	3.222.148	3.170.464	263.111
1955	9.954.566	5.716.716	3.902.059	5.791.000	3.286.335	2.479.575	4.325.612	169.101
1956	10.991.877	6.574.408	5.503.072	5.681.000	3.085.058	3.475.778	4.558.964	361.247
1957	12.077.360	6.470.407	4.691.910	7.231.000	4.086.510	5.539.837	5.643.838	329.989
1958	15.488.234	8.628.416	8.776.779	9.420.690	5.954.611	4.278.541	8.366.755	1.189.987
1959	18.510.503	10.676.054	6.373.705	16.271.963	9.850.908	2.090.427	10.827.813	1.682.864
1960	17.264.686	10.505.643	5.576.192	10.274.183	5.399.318	4.486.352	9.868.231	1.758.130
1961	17.625.594	9.587.095	6.222.096	11.341.174	6.367.484	3.314.431	13.211.429	5.061.920
1962	22.301.025	11.010.568	7.959.390	11.465.397	5.924.607	3.126.260	18.726.281	6.466.135

KUNA KADAN TANSIL CIJAHAN PRINLER, ÜDENEK
 HANAR DURUMU

Hesap	Prin toplamı	Retrosensyon Primi	Konservasyon	Konservasyon nispeti	Hesap toplamı	Namlukot	
						Prin durumu	Hesap durumu
1.232	1.136.103	1.024.816	111.852	9.845	73.756	2.278.206	147.512
15.998	2.234.944	1.989.687	249.277	11.15	698.493	4.469.888	1.316.986
17.187	1.919.983	1.662.109	257.780	13.426	803.585	3.839.966	1.607.170
19.993	1.674.460	1.429.982	244.499	14.60	930.884	3.348.920	1.861.768
15.151	1.595.021	1.378.498	220.943	13.817	593.016	3.198.042	1.186.032
11.378	1.586.418	1.367.097	218.556	13.777	479.258	3.172.836	958.516
15.940	1.607.541	1.394.112	213.368	13.27	375.741	3.215.082	751.482
9.343	1.547.701	1.341.137	206.184	13.32	487.807	3.151.402	975.614
21.011	2.577.877	2.316.133	261.746	10.15	666.463	3.436.310	888.395
20.268	2.645.732	2.344.199	301.333	11.389	710.081	3.526.761	946.538
33.686	2.727.696	2.428.179	299.417	10.98	2.083.622	3.636.019	2.777.468
21.677	2.367.296	1.986.192	380.443	16.07	847.850	4.734.592	1.695.700
8.803	3.752.008	2.654.183	1.097.515	29.25	1.210.836	7.504.016	2.421.672
27.679	7.044.036	4.757.179	2.306.961	32.75	2.244.667	14.008.072	4.489.334
41.766	8.912.992	6.006.179	2.906.213	32.606	2.925.809	17.825.984	5.851.618
41.421	10.104.498	6.851.132	3.253.366	32.197	3.842.859	20.208.996	7.685.718
41.719	7.151.823	4.839.150	2.311.805	32.326	1.785.428	14.303.646	3.570.856
51.499	6.711.032	4.872.107	1.838.105	27.39	3.443.393	13.422.064	6.886.786
129.583	9.419.042	6.756.166	2.662.776	28.27	3.850.071	18.838.084	7.700.142
414.031	9.638.102	5.294.101	4.343.801	45.07	4.817.028	19.276.204	9.634.056
461.118	11.330.263	6.514.299	4.796.008	42.33	4.276.705	22.660.326	8.553.410
622.606	11.878.273	5.733.102	6.144.971	51.73	8.413.210	23.756.346	16.826.420
1.075.869	14.013.338	6.715.998	7.297.434	52.07	5.278.261	28.026.676	10.556.522
1.888.797	16.795.399	8.006.318	8.788.821	52.33	11.719.245	33.590.798	23.438.490
1.859.210	18.419.925	8.857.399	9.562.400	51.91	7.588.527	36.839.850	25.177.054
1.674.309	20.658.875	9.905.718	10.753.099	52.05	15.738.833	41.317.750	31.416.066
1.621.995	20.073.129	9.192.192	10.900.977	54.306	8.002.629	66.903.739	26.672.762
1.556.168	21.245.882	10.020.713	11.225.169	52.83	10.535.018	70.812.525	35.113.215
1.905.050	24.953.111	10.884.992	14.068.209	56.37	12.136.797	83.168.719	40.451.944
2.469.074	33.275.679	15.773.014	17.502.665	52.598	15.494.394	110.907.838	51.642.815
6.702.431	45.610.279	22.209.826	23.400.453	51.30	15.166.563	152.019.060	50.550.154
5.158.475	37.407.100	17.663.091	19.744.009	52.78	15.221.019	149.628.400	60.844.076
8.728.194	42.278.197	21.016.499	21.261.698	50.29	18.264.721	169.112.788	73.058.884
14.181.379	52.492.703	23.401.310	24.941.358	55.42	25.267.029	209.970.812	101.068.116

V. Memleketimizdeki Sitemle Başka Memleket Sistemlerinin bir mukayesesi:

Bundan önceki bahislerde devletin resmî resmî memelâ-
tına, bir inhisar tesisi olarak müdahale etmesinin sebepleri-
ni ve istibdat edilen gayeyi izah etmiş bulunduğumuzdan buru-
da sadece mühterak mühterak sebepleri sıralıyacak ve inhisar
mevcut diğer memleketlerle memleketimiz müdahale sistemleri-
nin bir mukayesesini yapacağız.

A. Resmî resmî inhisara tesisini gerektiren mühterak
mühterak sebepler şunlardır:

1. İktisadi ve sosyal,
2. Milli bir sigorta piyasası tesisi,
3. Devrin tasarruflarını sağlanması,
4. Devlete münhasır bir gelir temini,
5. Piyasasının ve fiyatların normal bir seviyede
seyrini temin,
6. Mürekabe

B. Kuruluş ve faaliyet bakımından mukayese işi:

1. Sermaye tesisi ve ortaklar,
2. Resmî resmî tekniği,
3. İdare,
4. Sonaki çirkeflere karşı devrimci

bağlıklara altında tartışılabilir.

1. Sermaye tesisi ve ortakları:

Öncey Amerika resmî resmî inhisar mühteraklarının

sermayesi, sagari 1/3 unu sigorta şirketlerine, bakiyesi ise halk ve devlete satılan hisse senetleri ile teşkil edilmiştir.

Devletin hissesi bazısında artma, bazısında sigorta şirketlerince satın alındığından azalmış, bazısında da sabit kalmıştır. Halk ise elinde bulunan hisse senetlerini, devletlerin enflasyonist gidişi sebebi ile artan maddi fiyatları ile bu artışa uydurulamayan ücret zamlarının ve ücretlerin kifayetsizliğinden ve diğer endüstri branşlarının daha yüksek temettü veren aksiyonlarının piyasada alıncı satılmasından dolayı, satmış ve bu hisseler tamamla milli sigorta şirketlerinin aksiyon portföyüne geçmiştir. Milli şirketlerin reasürans işlerinin mali idaresini ele geçirmeleri sebebi ile Arjantin'de bu duruma bir son vermek istenildiğinden, 1962 yılında, bütün hisseler devlet tarafından satın alınmıştır. Brezilyada sermayeyi meydana getiren aksiyonların %70 i devlet, %30 u milli sigorta şirketleri elindedir. Şili'de ise durum tamamen milli sigorta şirketlerinin lehine tecelli etmiş olup aksiyonların %98,4 unu elde etmişlerdir.

Avrupada; Fransa'da mali muhtariyeti hain bir iktisadi devlet teşekkülü olan reasürans işinin sermayesi devlet tarafından tesis edilmiştir. İtalyada-ki teşekküllü sermayesi devlet ve milli sigorta şirketlerince deruhte edilmiştir. İrlanda'da sermayenin 2/3 si İrlandalılar, bakiyesi devlet tarafından satın alınan aksiyonlarla tesis olmuştur.

Memleketimizde kurulmuş olan Millî Reasürans T.A.Ş.'nin sermayesinin e/600 i Türkiye İş Bankası A.Ş. e/10 u kuruluşu tahakkuk ettiren ve şirketi organize eden Compagnie Suisse de Reassurance ve bakiye e/10 u İttihadi Millî Sigorta Şirketi tarafından satın alınan 200.000 hisse senedi ile tesis olmuştur.

Şirketin hissedarları 1962 yılı sonunda aşağıdaki gibidir.

<u>Hissedar</u>	<u>Hisse adedi bahari 5 liralık</u>	<u>Sermayeye İştiraki</u>
Türkiye İş Bankası A.Ş.	130460	652.300.-
Compagnie Suisse de Reassurance	20000	100.000.-
İttihadi Millî Sigorta Şti.	20000	100.000.-
Maliye Bakanlığı	5000	25.000.-
T.C. Devlet Demir Yolları	5000	25.000.-
T. Saldık Kredi Bankası	5000	25.000.-
Başak Sigorta A.Ş.	5000	25.000.-
Güven T.A. Sigorta Şirketi	6610	33.050.-
Kurucu ve muhtelif şahıslar	<u>2930</u>	<u>14.650.-</u>
	200000	1.000.000.-

Gerüleceği veçhile sermayenin e/665.2 Türkiye İş Bankası, e/15.6 Millî Sigorta Şirketleri, e/10 u Menahi bir reasürör, bakiyesinde millî bir banka dahil olmak üzere e/67,5 nisbetinde Devlet'e aittir. Ancak, millî bir politika- nın tahakkuku bahis konusun olduğundan tatbikatta Türkiye İş Bankası, Millî Reasürans T.A.Ş. nin takip edeceği politikayı, Maliye Bakanlığı ile Ticaret Bakanlığının devretmiş, istişari mahiyette olmak üzere mezkûr Bakanlıklarla fikir testisinde bulunmaktadır.

2. Reasürans tebliği

Ünsey Amerika İnhisar teşekküllerinde mesela Arjantinde; milli sigorta şirketlerini cenebi şirketlerin faaliyetine karşı korumak düşüncesi ile milli şirketlerin mecburi reasürans planmalarına Üzerinde tutacakları kısmı ayırdıktan sonra eksedantları Üzerinden yapmaları, buna mukabil cenebi şirketlerin istihalleri Üzerinden mecburi hisseyi reasürans İnhisar müessesesine devirleri esasını koymuştur. Aynı zamanda İnhisar müessesesi kabûlünü tehlikeli mülahaza ettiği işleri devralmayıp sigorta şirketlerinin harice plase etmelerine de müsaade etmektedir. Buna mukabil Brezilya'da şirketler normal reasürans tabikatinde olduğu gibi konservasyonlarını ayırmakta ve fakat bu miktar 0/025 olarak tesbit ve mecburi reasürans artan kısma tatbik olmaktadır. Şili'de ise tenzih olunan her poliçenin 0/020 sinin İnhisar müessesesine devri mecburidir. Fransa'da, şirket istihallerininin 0/010 unun, İtalyada ilk seneler 0/040, son yıl faaliyetten sonra 0/030, 20. yıldan 30.yıla kadar 0/020, 30. yıldan sonra 0/010 unun devri mecburi tutulmaktadır. İrlanda'da bir nisbet tesbit olunması ancak tenzih olunan her poliçenin serbestçe reasüre edilmesinden önce İnhisar müessesesince kontrolü esası koymuştur. Kendine arz olunan işi isterse kendi tesbit edeceği nisbette almakta, istemesse almamakta serbest tutulmuştur.

Diğer memleketlerin bazılarında her brânşe eşit ve brânştan brânşe dağılım nisbetlerinde mecburi bir hissenin

reassürans imhalar mülkesesine devri esası ceridir.

Mamleketimizde ise tenzim olunan her poliçenin mülkesen meblagi ile bu meblaga tatbik olunan prim ve teferrü-
atinin e/c 25 i Milli Reassürans T.A.Ş. ne bordrolarla devre-
dilmektedir. Muhtelif branşlarda e yıla malf durumuna göre
tesbit olunmuş bulunan nisbatlara göre Milli Reassürans
T.A.Ş. nin konservasyonu ayrılmakta bakiye retrosesyonelerle
le aktedilmiş olan trete hükümlerine göre retrosede edilmekte-
dir.

3. İdare:

a. İdare Meclisleri: Güney Amerika ve Avrupada
şirket sermayesine iştirak eden hissedarların kanunu mahsu-
sunda belirtilen adette veya devlet tarafından seçilen kisse-
lerden terakküp etmektedir. Bu üyelerin tayinleri ise ya
Bakanlar Kurulu veya Cumhurbaşkanlığına tasdik olmaktadır.

b. Müdürler: Ekseri mamleketlerde idare meclisi
üyeleri arasından veya hariçten hükümet tarafından seçilmekte
ve Cümhur Başkanının tasdiki ile tayin olmaktadır.

Milli Reassürans T.A.Ş. nin idare meclisi
bidayetten beri Maliye Bakanlığının namzet gösterdiği kisse-
lerin umumî heyette Türkiye İq Bankası mülkesillince ilan edil-
mesi üzerine umumî hükümlere göre umumî heyetin tasdiki ile
seçilmektedirler. Müdürler, İktisat, Maliye ve Sigortacılık
sahalarında şöhret yapmış kisseler arasından Başbakanlığa
tayin olmaktadır.

Bu tayinlerde, şirketin idari politikasına menfaatinin koruyucusu olan hükümetin müdahalesi memleketimizde mutlak bir inhisar sisteminin mevcut olduğuna delil teşkil etmektedir.

Türkiye İş Bankası şirket kârından hissesine düşen temettü ile inhisarı devrettiğinden dolayı tesbit olunan hisseyi almakta ve şirketin sigorta şirketleri ile olan idari politikasına karışmamaktadır.

Milli sigorta şirketleri ise, Milli Raastürans T.A.Ş. nin devir aldığı ve kendilerine temin olunan primlerin o/025 inden sağladığı yıl sonu kârına hissedar olarak iştirak etmek istediklerini, bu sebeple Türkiye İş Bankasının sahip bulunduğu hisse senetlerini kendilerine satılmasını talep etmektedirler. Bu nokta üzerinde bağlanmış bulunan münakaşe sigorta komisyonunda halen devam etmektedir.

4. Menabi şirketlere karşı davranış:

Memleket hudutlarına içinde faaliyette bulunan sigorta şirketlerinin muamelesine bir yön çizmek, onları mürekabe etmek ve ağır rekabetin sigortalı aleyhine tecelli edecek neticelerini önlemek amacı ile hareket eden hükümetlerin raastürans inhisarı tesis etmelerinin en mühim bir sebebi de milli sigorta piyasası kurmaktır.

Tasarruf edilen gelirin meydana getireceği sermaye ile kurulacak milli şirketler ne kadar gelişirse, tasarruf sahiplerine o nisbette ek bir gelir sağlayacaktır.

İlk kurulmuş yıllarında, hariciyedeki reasürörler tarafından tanınmış ya da faaliyetinin istatistikî neticeleri mevcut olmayan bir milli sigorta şirketinin reasüransa plasman taklifi hariciyedeki yabancı reasürörlerce iltifat görülecek buna mukabil hariciyedeki reasürörlerce tanınmış ve o memlekette faaliyette bulunan yabancı şirketin bir şube veya agentasına taklifi tereddütsüz kabul edilecektir.

Hakikî yabancı şirketin, milli şirkete olan bu üstünlüğü, sigortacılığın hususiyeti sebebi ile milli şirketin reasüransa plasmanlarına da kendisine akmasını intaç ederek, daha da inkişafına sebep olurken milli şirket rekabet muvacehesinde gelişme imkânı bulamayacak ve tasarruf sahipleri bu sahadan bir gelir ummediklerinden yatırımdan kalınacaklardır. Delaysız ile arzulanan milli sigorta piyasası teşviki edilecek veya çok güç edecektir.

Bu sebeple devletler reasürans inhisarı tesis ederken yabancı şirketlerin hisse senetlerini satın alarak ya millileştirme yoluna gitmişler veya faaliyette bulunanlar için hususî esaslar tesbit etmişlerdir.

Mesela, Arjantin'de milli şirketlere, Üsuriyede tutacakları ayrıldıktan sonra artanla, buna mukabil yabancı şirketlere tahsis ettikleri her bir poliçenin o/o30 unun inhisar mülkesesine devri esası tesbit olunarak bir ayırma yapılmış ve yabancı şirketlerin devrettiği mecburi plasman inhisar mülkesesince milli şirketlere retrocede edilerek gelişmelerinin temini sağlanmış istenmiştir.

İtali'de reasürans inhisarı kurulduktan sonra yabancı şirketler için bir sermaye koymaları, ayırdıkları ihtiyatları memleket içinde bırakmaları, tanzim ettikleri her poliçenin e/o20 sini inhisar müessesesine devirleri, daha yüksek nisbetli vergiler ödemeleri esasları konmuş ve yeniden yabancı şirket kurulması da kanunla yasak edilmiştir. Buna mukabil milli şirketler için mecburi bir devir esası konmamıştır.

Fransa'da, devlet 50 şirketin hisse senetlerini satın alarak bunları milli şirketler halinde yeniden organize etmiş ve millileştirilmeyen yerli ve yabancı şirketlerin temin edecekleri işlerin e/o 1° unun, tesis olunan "Merkezi Reasürans Sandığı" na devri mecburiyeti konmuştur.

İrlanda'da reasürans inhisarı tesisinin belli bağlı sebebi, İrlanda şirketlerinin faaliyette bulunan geniş imkânla İngiliz şirketleri seviyesine çıkarmaktır.

Diğer memleketlerde de reasürans inhisarı tesisinden beklenen gayenin yabancı sigorta şirketlerinin rekabetinden kurtularak bir Milli Sigorta Piyasası yaratmak olduğu kuruluş kanunlarında veya kanunların mücip sebeplerinde yer alan hüküm ve izahlarında da anlaşılmaktadır.

Memleketimizde de inhisar tesisine sebep yabancı şirketlerin aşırı rekabeti ve sigortalı hareketleri olmasına da kanun veya mevzuatta bunlara tabii olabilecek değişiklik kanun ve şartlar yer almamıştır. Fakat memleketimizde her endüstri branşında takip edilmiş olan milli ekonomi siyaseti, banka-

ların kurduğu ve koruduğu milli sigorta şirketlerinin artmasını ve işlerin bu şirketler eline geçmesini temin ederken Milli Reasürans T.A.Ş. yaptığı emlakabe ve hasar kontrolleri ile gelişmelerine hizmet etmiştir. Bu durumu 1968 yılında milli sigorta şirketlerimizin memleketimiz sigorta portföyünün c/665.04 liralıklarında bulundurmaları bariz bir şekilde göstermektedir.

* * *

VI. NERİCE:

Türkiyede bir reasürans inhisarı ihdas edilerek, bu inhisara işletme vazifesi Millî Reasürans T.A.Ş. na tevdi edildiği tarihten bugüne kadar :

- a) Millî Sigortacılığa doğmasına imkan verilmiş,
- b) Tarife tatbikatı ve hasar tasminleri kontrol altına alınmış,
- c) Şirketlerce temin edilen iyi veya kötü -tefrik edilmeksizin- bütün sigorta muamelelerinin sırası ile o/o50, o/o50, o/o55 inin inhisara devredilmesi ile millî şirketlerin gelişmesine imkân sağlanmış,
- d) Sigorta şirketlerinin inhisar sayesinde kuvvetlenen bünyeleri dolayısı ile haricte kuvvetli mevkiiler elde etmeleri imkân dahilinde girmiş,
- e) Millî Reasürans T.A.Ş. her yıl hazinesine mukavela mukabilince 200.000.- lira aidat tediye etmiş, ayrıca hazine şirketin hârisine o/o55 nisbetinde iştirak ederek menfaat sağlanmış,
- f) Şirket, sigortanın faydalarını halka tanıtmak, millî sigortacılığa inkişafına temin için propaganda faaliyetinde bulunmak, Türk sigortacılığına ehliyetli ve kabiliyetli elemanlar yetiştirmek gibi memleket sigortacılığı lehine mühim vasıfeler ifa etmiş,
- g) Reasürans muameleleri sureti ile harice çıkan dövizin tasarrufuna imkân hasıl olmuş,
- h) Memlekette kalan dövizden hazine menfaatlar olmuş,
- i) Teraküm eden fonlardan yatırımlar yapılmış.

olduğuna göre, memleketimizin ekonomisine ve vatandaşlarımızın sağladığı faydaların devamını temin ve Türkiyede gelişen şirketlerin serbest rekabetin gerektirdiği mali yeterliğe henüz ulaşmamış bulunmaları sebebi ile devletin sigorta sektörüne, reasürans muamelelerinde tesis ettiği imhisar rejimi ile müdahaleye devam etmesi gerektiğine inanıyoruz.

İmhisar ilga edildiği takdirde sigorta şirketleri arasında başlayacak şiddetli bir rekabetin yıkıcı etkileri kendisini hem sigorta şirketleri ve hemde sigortalılar üzerinde gösterecektir. Çünkü bir sigorta şirketinin temin ettiği riski hasar halinde tediye edebilmesi için tesis edeceği karşılıklar yeterli prim nisbetleri sayesinde ayrılabilir. Açık rekabet prim nisbetlerinin düşürülmesi üzerinde olacağına göre, neticede, hasar tediye edilemeyecek ve sigortalılarda sigortaya karşı doğmuş bulunan emniyet sarsılarak müşteri temini güçleşecektir.

Reasürans muamelelerinde imhisara yürütmek üzere beş yıllık kalkınma planının derpiş ettiği karma ekonomi esasları içinde Devlet ve İhtisai Sektörün müştereken hareket edecekleri ekonomik düzen zımnında faaliyette bulunacak bir Devlet Reasürans şirketi kurulmalı, buçeki bahialerde söz konusu edilen itirazlar ve aksaklıklar sebebi ile imhisar imtiyazı 1969 yılından sonra Millî Reasürans T.A.Ş.nde alınmalı ve Millî Reasürans T.A.Ş. profesyonel bir reasürans şirketi vasfını alarak daha rasyonel esaslarla çalışmalarına devam etmelidir.

Anonim Şirket esasları dahilinde kurulacak şirketin sermayesi en az 2.500.000,- lira olmalı. hisselerin 2/5 si devlet, 1/5 i Hımsaf Şirketler, 1/5 i Millî Sigorta Şirketleri, 1/5 i de halk tarafından deruhte edilmelidir.

Şirkete 25 yıl müddetle Reasürans İhtisarı yetkisi verilmeli ve müddetin bitmesinde temdit hakkı tanınmalıdır.

Yeni rejimin tahakkuku halinde Devlet Reasürans Şirketi, Millî Reasürans T.A.Ş. ve Destek Reasürans Şirketleri arasında akdedilecek bir protokol ile koordinasyon temin olunursa bu, sigortacılığa sağlayacağı emniyetin büyük bir kısmının memleket içinde kalmasını ve dolayısı ile büyük çapta döviz tasarrufunu temin edecektir. Bu şeklin bilhassa olagan üstü kassalarda sağlayacağı menfaat mühimdir.

Mesburi mesyon nisbeti Hayat sigortaları da dahil bütün sigorta branşlarına tatbik olunmak üzere en az 0/010 olarak tesbit olmalıdır. Sadece şirket mesburi mesyon dışında kalan 0/000 miktardan kendi konservasyonunu ayırdıktan sonra geri kalanın Trote Reasüransı esasları dahilinde ve diğer reasürörlerin temin ettikleri menfaatlere yakın nisbette bir komisyon ve kârı iştirak payı verecek olan Devlet Reasürans Şirketi ile Türkiyede çalışacak diğer reasürans şirketlerine teklifleri şarta konmalı. Türkiyede çalışan reasürans şirketleri tarafından kabul edilen miktarın fevkinde kalanın harice plase edilmesine müsaade edilmelidir.

Kurulacak olan bu müesseseye 1160 sayılı kanun ile tahvil edilmiş varifolere ilave olarak:

- Reasürans İnhisarı Kanununun derpiş edeceği mükellefiyetleri yerine getirmeyen sigorta şirketleri hakkında gerekli takibatı yapmak ve tasfiye edilmeleri veya birleştirilmeleri tahakkuk ederse bunlara müteferri işleri tedvir etmek.
  - Memleketinde sigorta şirketlerince temin edilmeyen sigorta mevzularında direkt sigortacılık yapmak.
  - Başka memleketlerden sigorta ve reasürans şirketlerince teklif oluncak reasüranslara tetkik ve milli sigorta şirketlerine aralarında aktoluncak mukavelelere istinaden taviz etmek.
  - Zehzele, kasırga, fırtına gibi katastrofik riskolar için sedan şirketlerce saklanan konservasyonların nisbetini tayin ve bu işlerde milli şirketlerin en az müteferri olacağı trete mevzularını tayin ve bu riskoların ancak bu tretolarla teminini sağlamak;
- gibi vasıfolar da verilmelidir.

1160 sayılı kanunla tesil edecek olan Reasürans İnhisarı Kanununda şu değişiklikler yapılmalıdır.:

- Yeniş tefsirlere ve Milli Reasüransla sigorta şirketleri arasında mülk sahipliklere sebep olmuş bulunan 1160 sayılı kanunun 1. ve Sigorta Şirketlerinin Müradhesi hakkında 7997 sayılı kanunun 59. maddeleri, şirketlerce temin edilen işlerin inhisara tabi olan kısmına ayrılmamasından ötürü, hakiyenin konservasyonu artması da ne şekilde reasüre edileceği hususları kanunda kati olarak tayin edilmelidir.

- Şirketlerin, hükümetçe tasdikli sigorta tarifelerinin fevkinde reasürans tarifeleri uygulayamazkenleri konusunda yer almalı, aktüer hareket edenler için cezal müeyyideler konmalıdır.
- Ortakların kâre iştirak şekli tayin ve tesbit olunmalıdır.
- Devlet Reasürans Şirketi de, diğer sigorta ve reasürans şirketleri gibi 7367 sayılı kanuna tabi olmalıdır.

Şirketin idaresi; biri Başbakanlık, biri Ticaret Bakanlığı, biri Maliye Bakanlığı, biri Hususi Sektör ve diğer Üyesi Millî Sigorta Şirketlerince seçilecek beş kişilik bir idare meclisi tarafından yönetilmelidir. Madür, millî sigorta şirketlerinin mütalası alınarak sureti ile Ticaret Bakanlığı tarafından tayin olmalı ve Maliye Bakanlığınca bu tayin onaylanmalıdır.

Yeni rejime şirketler tarafından yapılacak itiraz, reasürörlerini serbestçe seçme hakkının bir kısmının kısıtlanması olacaktır. Ancak, serbest reasürörleriyle temin ettiği imkânlar ayarında bir menfaat sağlandığından ve hissedarı bulduklarından, Devlet Reasürans Şirketi lehine emriyete katılmalarına baklanmalıdır. İthalatın ihracatından bir misli yüksek olan Türkiye'yle dünya tasarrufuna yapacakları hizmetleri de hesaba katmalıdır. Umumi menfaatin bahis konusu olduğu ahvalde idariyetin kısıtlandığına iddiası kanısızca yerindedir.

Büyük miktarda meblağlı risklere vakum olmak üzere hasarları ulusal tedbirlerin alınması ile -ki esasları Dev-

let Resmîrens Şirketine tesbit edilmiştir- hem milli ser-
vetin heder olması önlenerek, bundan dolayı husul bulacak
iğfalik sebebi ile o muntakada hasıl olacak ekonomik yavaş-
lamaya mâni olunacak ve hem de fabrikaların tekrar kurulması
için gerekli tesisin ithaline yarıdan tahsis olunacak dıyla
tasarruf edilecektir.

İktisadi hayatın emaliyet vasıtaları vasfını his
algorta memurlarına tesnis, inkişafına tesnis ve yollarının,
algorta şirketlerinin menfaatlerine uygun bir şekilde çinil-
mesi ile milli ekonominin gelişmesi için resmîrens memurlarında
devlet kontrolünün devamına geniş çapta hizmet edeceğine
inanıyorum.

* * *

BIBLIOGRAFYA

Kitaplar ve Makaleler

The Aims And Practice of Reinsurance
London 1968

Ahmet Handi
İktisadi Devletçilik
İstanbul 1931

Arkan, Osman Fikret
Maliyet Muhasebesi Ders Notlarına

Assurances - Compass 1969-1969

Berles, Sadi
Sigortacılık Dersleri Notu

Basic Principles of Reinsurance
Policy No: 3038

Bell, Keith
Marine Reinsurance on Both Sides of The Atlantic
Int. Ins. Monitor Cilt XV no: 8

Brown, T.B.
Can Reinsurance Break the Vicious Circle
Int. Ins. Monitor Cilt XIV no: 8-9

Dover, Victor
National, Regional and International Aspects of Reinsurance
West East Insurance Monitor Cilt XIII no: 3-4
Reinsurance Conditions in the British Market
International Insurance Monitor Cilt XV no: 4

Favetti, Arturo A.
Reinsurance and Foreign Trade
Int. Ins. Monitor Cilt XVII no: 11

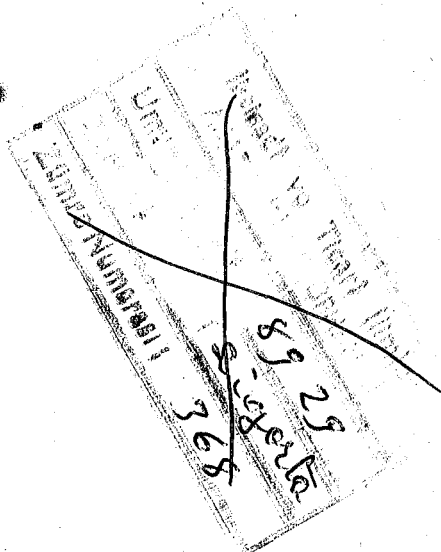
G.M. Golding
The Law and Practice of Reinsurance
London 1968

Grellheimer, Jerome
Concealment in Reinsurance Relations
Int. Ins. Monitor Cilt XV. No: 9

Gün, A
Sigorta Rehberi 1942

Insurance Productivity
The Policy no: 3078

Inzerillo, James
Reinsurance Functions, Cost and Available Markets
Int. Ins. Monitor Cilt XVII no: 10

- Insurance Market in Iran
Int. Ins. Monitor Cilt XV no: 4
- Insurance and Reinsurance in Brazil
West East Ins. Monitor Cilt X no: 6
- Melgard, Tere
Duaa Reciprocity Fay
Int. Ins. Monitor Cilt XVII no: 11
- Mitchell, J. Thompson
Why and Where-Foras of Insurance
London 1936
- Olug, Mehmet
İçletme Organizasyonu ve Yunctimi
İstanbul 1963
- Papanfuss, A.L.
Reinsurance From the Buyers Standpoint
Int. Ins. Monitor Cilt XVII no: 12
- Parker, Henry O.
Role of Private Insurance in Developing Countries
Int. Ins. Monitor Cilt 17 no: 11
- Rating Excess of Treaties, Policy 3064
- Reinsurance - Silent Partner
Int. Ins. Monitor 1963/4
- Sanus, Durban Zihni
Para Ekonomisi
İstanbul 1956
- Siderman, Zeki
Reassurance İhtisari Hakkinda Rapor
- Stop Loss Cover
Policy No: 5069
- Stone and Cox
Accident Insurance Year Book 1960
- Thorin, Paul
Yengin Reasurans 1939
- Taylor, W.H.
Reinsurance-A Device for Surplus Relief
Int. Ins. Monitor Cilt XV no: 6
- Types of Reinsurance Cover
The Policy no: 3047
- Suner, Adnan
İçletme Ekonomisi I
İstanbul 1965
II. sınıf Ders Notlari
İstanbul 1960

Wilson, J.B And P.H. Sherriff
Insurance Organization and Management
London 1945

Versicherungs-Wirtschaft

Yicesoy, Cevat
Bilanço Tetkikleri
İstanbul 1955

Milli Haccurene T.A.Ş. arşivi ve Bilançoları